Tủ sách
XÃ, PHƯỜNG, THỊ TRẤN

HỘI ĐỒNG CHỈ ĐẠO XUẤT BẢN
SÁCH XÃ, PHƯỜNG, THỊ TRẤN

THƠ CHÚC TẾT MỪNG XUÂN CỦA Bác Hồ VÀ LỜI BÌNH

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA

THƠ CHÚC TẾT MỪNG XUÂN của BÁC HỒ *VÀ LỜI BÌNH*

Biên mục trên xuất bản phẩm
của Thư viện Quốc gia Việt Nam

Lê Xuân Đức

Thơ chúc Tết - mừng Xuân của Bác Hồ và lời bình / Lê Xuân Đức. - H. : Chính trị Quốc gia, 2015. - 208tr. ; 15cm

1. Hồ Chí Minh, Lãnh tụ Cách mạng, chính trị gia, 1890-1969, Việt Nam 2. Nghiên cứu văn học 3. Bình luận văn học 4. Thơ

895.922132 - dc23

CTF0159p-CIP

LÊ XUÂN ĐỨC

THƠ CHÚC TẾT MỪNG XUÂN của BÁC HỒ *VÀ LỜI BÌNH*

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT
HÀ NỘI - 2015

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Trong rất nhiều niềm vui mà mùa xuân đem đến có niềm vui không thể thiếu được đối với đồng bào, chiến sĩ cả nước là được nghe, được đọc thơ chúc Tết của Bác Hồ. 22 bài thơ chúc Tết - mừng Xuân vừa làm lòng người ấm áp, phấn khởi bởi tình cảm mênh mông, trìu mến của Bác đem lại, vừa làm mọi người tăng thêm tinh thần, dũng khí, quyết tâm hoàn thành nhiệm vụ lớn lao, vẻ vang mà Đảng - Bác đã đề ra.

Mỗi bài thơ chúc Tết - mừng Xuân của Bác là một hồi kèn xung trận, là khẩu hiệu hành động, "vừa là lời kêu gọi vừa là mừng xuân", là lời hịch của cha ông và của Đảng hòa vào

tiếng nói, tiếng thơ của một con người thời đại, một lãnh tụ vĩ đại. Đó không chỉ là thơ, là Tết, là xuân, mà là truyền thống của dân tộc, là tình cảm, là tấm lòng, là món quà đầu năm mới Người gửi tặng đồng bào và chiến sĩ cả nước, là những định hướng chiến lược, là những lời đúc kết, đánh giá những thắng lợi trong năm qua và đề ra phương hướng, nhiệm vụ của năm tới, là những lời động viên, cổ vũ toàn dân tộc cùng nhau đoàn kết một lòng, vững bước tiến lên trong đấu tranh cách mạng, trong lao động và sáng tạo để xây dựng quê hương, đất nước.

Với mong muốn giúp bạn đọc hiểu rõ hơn về sự giản dị nhưng hết sức độc đáo và tinh tế trong mỗi bài thơ chúc Tết - mừng Xuân của Bác, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia - Sự thật xuất bản cuốn sách ***Thơ chúc Tết - mừng Xuân của Bác Hồ và lời bình*** của tác giả

Lê Xuân Đức. Cuốn sách sẽ là tài liệu tham khảo có giá trị và hữu ích cho những đọc giả yêu thơ Bác.

Xin trân trọng giới thiệu cuốn sách cùng bạn đọc.

Tháng 1 năm 2015

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA - SỰ THẬT

MỤC LỤC

	Trang
Lời Nhà xuất bản	5
Vừa là kêu gọi vừa là mừng xuân	11
Chúc Tết Nhâm Ngọ - 1942	32
Chúc Tết Bính Tuất - 1946	42
Chúc Tết Đinh Hợi - 1947	51
Chúc Tết Mậu Tý - 1948	63
Chúc Tết Kỷ Sửu - 1949	69
Chúc Tết Canh Dần - 1950	79
Chúc Tết Tân Mão - 1951	87
Chúc Tết Nhâm Thìn - 1952	93
Chúc Tết Quý Tỵ - 1953	99
Chúc Tết Giáp Ngọ - 1954	108

Chúc Tết Bính Thân - 1956 116
Chúc Tết Kỷ Hợi - 1959 122
Chúc Tết Canh Tý - 1960 131
Chúc Tết Tân Sửu - 1961 139
Chúc Tết Nhâm Dần - 1962 150
Chúc Tết Quý Mão - 1963 156
Chúc Tết Giáp Thìn - 1964 162
Chúc Tết Ất Tỵ - 1965 166
Chúc Tết Bính Ngọ - 1966 174
Chúc Tết Đinh Mùi - 1967 182
Chúc Tết Mậu Thân - 1968 188
Chúc Tết Kỷ Dậu - 1969 198

VỪA LÀ KÊU GỌI
VỪA LÀ MỪNG XUÂN

Trên thế giới hiếm có vị đứng đầu nhà nước nào như Chủ tịch Hồ Chí Minh, mỗi khi năm mới tới - Tết đến xuân về đều có *thơ chúc Tết - mừng Xuân* đồng bào, chiến sĩ cả nước và bầu bạn khắp năm châu, trở thành nét đẹp văn hóa của Bác và của dân tộc.

Sinh thời của Bác, cứ đến thời khắc giao thừa thiêng liêng của đất trời và lòng người, nhân dân ta hồi hộp, xúc động đón nghe tiếng nói ấm áp, hiền từ, âm vang của Bác *Chúc mừng năm mới, Mừng xuân*

mới, Mừng Việt Nam, Mừng thế giới. Bác để lại cho chúng ta 22 bài thơ *Chúc Tết - mừng Xuân,* đó là những bài thơ *Vừa là kêu gọi, vừa là mừng xuân* bất hủ trong gia tài thơ xuân của dân tộc.

Đọc thơ xuân, làm thơ chúc Tết đã là một sinh hoạt truyền thống trong đời sống cũng như trong văn học của dân tộc chúng ta. Song, có một điều khác hẳn là, thơ chúc Tết - mừng Xuân của Bác Hồ không phải là thơ chúc tụng thường tình. *Thơ chúc Tết - mừng Xuân của Bác trước hết là tình cảm rộng lớn vĩ đại, chân thành, trung hậu của Bác đối với nhân dân, đối với dân tộc, đối với con người.* Đọc thơ Bác và qua những biểu hiện thực tế trong cuộc sống hằng ngày của Bác, ta thấy Bác rất yêu thương con người, quan tâm chăm sóc đến mọi người, động viên

mọi người vươn lên cùng đồng tâm hiệp lực trong sự nghiệp giải phóng dân tộc, giành độc lập, tự do. Hình ảnh Bác khắc sâu trong mỗi người dân đất Việt. Như chúng ta biết, trong thời khắc giao thừa linh thiêng và những ngày mồng một đầu năm mới, Bác thường đến thăm những gia đình nghèo khó ở một số ngõ phố của nhân dân lao động Thủ đô, hoặc về ăn Tết với đồng bào Hà Bắc; khi thì đến tận mâm pháo chúc mừng một đơn vị bộ đội, khi thì cùng đi trồng cây với cán bộ và nhân dân trên đồi Vật Lại (Hà Tây)... Sự quan tâm của Bác đối với con người thật là sâu sắc, và cái tình của Bác thật mênh mông. Ở Bác đã quy tụ những tình cảm của nhân dân ta từ ngàn xưa hoà hợp với tâm hồn của người cách mạng vĩ đại.

Trong 22 bài thơ chúc Tết - mừng Xuân của Bác, Bác dùng tới 20 chữ *Chúc*, 25 chữ *Mừng,* 18 chữ *Xuân,* 4 chữ *Tết* giàu sắc thái biểu cảm và ý nghĩa khác nhau. Trong nhiều bài thơ, đầu các câu thơ là lời *Mừng,* lời *Chúc*:

...
Mừng năm Thìn vừa qua,
Mừng Xuân Tỵ đã tới.
Mừng phát động nông dân,
Mừng hậu phương phấn khởi.
Mừng tiền tuyến toàn quân
Thi đua chiến thắng mới.
Mừng toàn dân kết đoàn,
Mừng kháng chiến thắng lợi.
Mừng năm mới, nhiệm vụ mới,
Lực lượng mới, thành công mới.

Mừng toàn thể chiến sĩ và đồng bào,
Mừng phe dân chủ hòa bình thế giới.

(Chúc Tết Quý Tỵ - 1953)[1]

...

Chúc miền Bắc hăng hái thi đua!
Chúc miền Nam đoàn kết tiến tới!
Chúc hòa bình thống nhất thành công!
Chúc chủ nghĩa xã hội thắng lợi!

(Chúc Tết Tân Sửu - 1961)[2]

Mùa xuân năm 1942, sau một năm về nước trực tiếp lãnh đạo cách mạng, Bác viết bài thơ chúc Tết đầu tiên - bài *Mừng xuân 1942* giữa lúc chiến tranh thế giới đang ở thời kỳ ác liệt, dân ta tuy còn dưới ách áp bức bạo tàn của phát xít Nhật và thực dân Pháp, nhưng cách mạng đã có

1, 2. Hồ Chí Minh: *Toàn tập,* Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, 2011, t.8, tr.65; t.13, tr.40.

đường hướng và lực lượng, dân tộc đã đứng trước ngưỡng của thời kỳ độc lập dân tộc, bài thơ như một sự báo hiệu một mùa xuân cách mạng đang tới. Những lời chúc chân tình xuất phát từ tình hình thực tế của đất nước và thế giới bằng cái nhìn lạc quan, hướng về tương lai mà thành thơ:

...
Năm cũ qua rồi chúc năm mới:
Chúc phe xâm lược sẽ diệt vong!
Chúc phe dân chủ sẽ thắng lợi;
Chúc đồng bào ta đoàn kết mau!
Chúc Việt Minh ta càng tấn tới!
Chúc toàn quốc ta trong năm này,
Cờ đỏ ngôi sao bay phất phới![1]*...*

Những lời chúc, lời mừng đầu năm của Bác gói ghém xiết bao tình cảm yêu nước,

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.3, tr.249.

yêu dân, lòng hữu ái giai cấp, tinh thần quốc tế vô sản cao cả. Tình cảm ấy thấm sâu vào lòng người một cách thiết tha, đầm ấm mà cũng xao xuyến, rạo rực bật ra sức mạnh tiềm tàng của truyền thống, của hiện tại và của cả tương lai.

Thơ chúc Tết - mừng Xuân của Bác là một hiện tượng rất dân tộc, độc đáo, và độc đáo hơn nữa trong *Thơ chúc Tết - mừng Xuân ấy lại là đường lối cách mạng cụ thể của một năm, một giai đoạn. Nếu tổng hợp toàn bộ những bài thơ chúc Tết - mừng Xuân của Bác theo trật tự thời gian, thì một hiện tượng hết sức diệu kỳ hiện ra, đó là đường lối cách mạng của Đảng, của Bác qua những chặng đường cụ thể, của hai cuộc kháng chiến oanh liệt với những chiến thắng, những chiến công*

tiếp nối chiến công được thể hiện bằng một hình thức giản dị, nôm na, dễ hiểu. Cho nên giá trị to lớn của *Thơ chúc Tết - mừng Xuân* của Bác không có gì so sánh được, - những bài thơ ấy đã đi vào quần chúng, làm cho quần chúng nhận thức được đường lối cách mạng, mục tiêu cách mạng và ý thức được nhiệm vụ của mình một cách rõ ràng với một quyết tâm cao.

Trong thơ Bác, cái tình và đường lối cách mạng thẩm thấu, quyện chặt vào nhau, cũng như nhà tư tưởng, nhà chính trị và nhà thơ thống nhất làm một. Đường lối nâng cái tình lên mức cao quý thiêng liêng, cái tình đưa đường lối đi vào quần chúng nhẹ nhàng, cơ động.

Thơ chúc Tết - mừng Xuân của Bác còn là hồi kèn xung trận, là khẩu hiệu

hành động, là lời kêu gọi, lời hịch của cha ông và của Đảng hoà vào tiếng nói, tiếng thơ của một con người thời đại, một lãnh tụ vĩ đại. Lời Chúc năm mới của Bác vào thời kỳ đầu của cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp, mồng một Tháng Giêng năm Đinh Hợi - 1947 là phát súng lệnh, là *Tiếng kèn kháng chiến vang dậy non sông:*

...

Toàn dân kháng chiến, toàn diện kháng chiến,

Chí ta đã quyết, lòng ta đã đồng.

Tiến lên chiến sĩ! Tiến lên đồng bào!

Sức ta đã mạnh, người ta đã đông.

Trường kỳ kháng chiến, nhất định thắng lợi!

Thống nhất độc lập, nhất định thành công!

(Chúc Tết Đinh Hợi - 1947)[1]

Khi cuộc kháng chiến đến giai đoạn quyết liệt, Bác kêu gọi:

Xuân này kháng chiến đã năm xuân,

Nhiều xuân thắng lợi càng gần thành công

Toàn dân hăng hái một lòng

Thi đua chuẩn bị, tổng phản công kịp thời.

(Chúc Tết Tân Mão - 1951)[2]

Ta thắng, thực dân Pháp thua. Cuộc kháng chiến trường kỳ chín năm kết thúc.

1, 2. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.5, tr.20; t.7, tr.2.

Miền Bắc bước vào mùa xuân tươi đẹp, mùa xuân của chủ nghĩa xã hội *Đường lên hạnh phúc rộng thênh thênh*; miền Nam giữ vững thành đồng *Đấu tranh tiến tới* với *sức triệu người hơn sóng biển Đông*, quyết giành bằng được *Hoà bình thống nhất.*

Đế quốc Mỹ điên cuồng ồ ạt đem quân xâm lược miền Nam, trắng trợn leo thang đánh phá dã man miền Bắc. Toàn dân tộc ta Nam - Bắc thi đua đánh giặc Mỹ. Bài thơ cuối cùng của Bác *Chúc Tết Kỷ Dậu - 1969* trở thành lời kêu gọi cứu nước khẩn thiết của Tổ quốc, là lời hịch của cha ông ta vang vọng từ ngàn xưa, là nghĩa vụ thiêng liêng của chúng ta đối với muôn đời con cháu:

Năm qua thắng lợi vẻ vang,
Năm nay tiền tuyến chắc càng thắng to.
Vì độc lập, vì tự do,
Đánh cho Mỹ cút, đánh cho ngụy nhào.
Tiến lên! Chiến sĩ, đồng bào,
Bắc - Nam sum họp, Xuân nào vui hơn!

(Chúc Tết Kỷ Dậu - 1969)[1]

Đồng chí Xuân Thuỷ đã nói đúng cảm xúc và suy nghĩ của chúng ta về thơ chúc Tết - mừng Xuân của Bác:

Mỗi vần thơ chúc Tết tối ba mươi
Như pháo nổ, như hoa cười, như truyền hịch

(Đinh ninh lời thề)

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.15, tr.531-532.

Những lời chúc, lời mừng chân thành nhất xuất phát từ một tâm hồn nhân hậu, cao cả, một tầm tư tưởng lớn của thời đại khi nói, khi viết là thành thơ. Thơ ấy *thân ái nôm na* mà không rơi vào tầm thường chút nào, rất giản dị mà không dễ dãi, tiếng nói thông thường nhưng lại là tiếng nói của thơ. Thơ ấy sống và sống mãi.

Sức sống của thơ Bác là nói một cách dễ hiểu, sâu sắc, hàm súc về những vấn đề trung tâm của cách mạng đáp ứng sự chờ đón, khát khao của quần chúng, giải đáp những câu hỏi của thời đại. Bất cứ bài thơ chúc Tết - mừng Xuân nào của Bác cũng xuất phát từ yêu cầu, từ nhiệm vụ trước mắt và lâu dài. Chẳng hạn như Bác chúc Tết đồng bào năm 1954:

Năm mới, quân dân ta có hai nhiệm vụ rành rành:

- Đẩy mạnh kháng chiến để giành độc lập tự do,

- Cải cách ruộng đất là công việc rất to.

Dần dần làm cho người cày có ruộng, khỏi lo nghèo nàn.

Quân và dân ta nhất trí kết đoàn,

Kháng chiến, kiến quốc nhất định hoàn toàn thành công.

Hoà bình dân chủ thế giới khắp Nam Bắc Tây Đông,

Năm mới, thắng lợi mới, thành công càng nhiều.

(Chúc Tết Giáp Ngọ - 1954)[1]

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.8, tr.400.

Chất liệu của thơ Bác là chất liệu của hiện thực, hiện thực được ánh sáng lý tưởng soi rọi nên vừa chân thật, vừa bay bổng. Tất cả đều hài hoà trong cái nhìn toàn diện, thấu đáo:

Năm Dần, mừng xuân thế giới,
Cả năm châu phấp phới cờ hồng.
Chúc miền Bắc thi đua phấn khởi,
Bốn mùa hoa Duyên Hải, Đại Phong.
Chúc miền Nam đấu tranh tiến tới,
Sức triệu người hơn sóng biển Đông.
...

(Chúc Tết Nhâm Dần - 1962)[1]

hoặc:

Mừng miền Nam rực rỡ chiến công,

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.13, tr.335.

Nhiều Dầu Tiếng, Bàu Bàng, Plâyme, Đà Nẵng...

Mừng miền Bắc chiến đấu anh hùng,
Giặc Mỹ leo thang ngày càng thua nặng

(Chúc Tết Bính Ngọ - 1966)[1]

Thơ Bác rất linh hoạt, đa dạng, không bị câu thúc bởi niêm luật hoặc sự gò bó của thể loại. Thơ Bác luôn luôn phù hợp, bám sát yêu cầu của lời mừng, lời chúc hằng năm. Bác sử dụng nhiều thể thơ: đường luật, tứ tuyệt, lục bát... và cả thể thơ tự do nữa.

Đây là những vần thơ lục bát thiết tha:

Bắc Nam như cội với cành
Anh em ruột thịt, đấu tranh một lòng.

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.15, tr.1.

Rồi đây thống nhất thành công
Bắc Nam ta lại vui chung một nhà.

...

(Chúc Tết Giáp Thìn - 1964)[1]

Những bài thơ tứ tuyệt như *một bài ca:*

Xuân về xin có một bài ca,
Gửi chúc đồng bào cả nước ta:
Chống Mỹ hai miền đều đánh giỏi,
Tin mừng thắng trận nở như hoa!

(Chúc Tết Đinh Mùi - 1967)[2]

Trong các bài thơ chúc Tết - mừng Xuân của Bác có nhiều bài nghiễm nhiên gia nhập thơ ca dân gian, nhiều bài đã là

1, 2. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.14, tr.224; t.15, tr.257.

đề tài cho sáng tác âm nhạc. Gần đây, các nhạc sĩ đang cố gắng từ những bài thơ của Bác sáng tạo và làm phong phú thể hát chúc, hát mừng của nền âm nhạc dân tộc.

Bác và Đảng đã mở ra cho dân tộc ta một mùa xuân mới, chúng ta kiên quyết giữ gìn lấy. Bác rất yêu mùa xuân. Thơ chúc Tết của Bác bao giờ cũng gắn với mừng xuân. Mùa xuân là của Bác, của Đảng, của toàn dân tộc ta. Không phải ngẫu nhiên mà Bác viết nhiều về mùa xuân, về Tết, có những câu Bác nói đến ba lần xuân:

Kim dạ nguyên tiêu nguyệt chính viên,
Xuân giang, xuân thuỷ tiếp xuân thiên.

(Nguyên Tiêu)[1]

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.5, tr.467.

(Đêm nay, rằm tháng Giêng, trăng vừa tròn,

Sông xuân, nước xuân liền với trời xuân).

Xuân trong thơ Bác khoáng đạt, tươi vui.

Xuân trong thơ Bác là xuân của đất nước, của dân tộc. Đất nước đang vào xuân, *cảnh đông tàn* đang qua *cảnh huy hoàng ngày xuân* đã đến và đang đến. Đã bao nhiêu năm chiến đấu và xây dựng đất nước, đã bao nhiêu năm *Tết trồng cây* làm theo lời Bác, đang thực sự *làm cho đất nước càng ngày càng xuân* làm cho *Nhất niên tứ quý đổ xuân thiên* (Một năm là cả bốn mùa xuân).

Bác - Đảng - Mùa Xuân là một.

Mỗi khi đất nước sang xuân, mỗi lần Tết đến, chúng ta lại khám phá thêm được cái hay, cái đẹp của *thơ chúc Tết - mừng Xuân*

của Bác. Từ ngày Bác đi xa, quân và dân hai miền Nam - Bắc đã thực hiện lời Bác dạy. Đế quốc Mỹ đã cút, ngụy đã nhào, non sông thu về một dải, Bắc - Nam sum họp một nhà, Tổ quốc hoàn toàn độc lập, tự do, nhưng khi giây phút thiêng liêng giao thừa đến không còn được nghe tiếng nói hiền từ, ấm áp vang xa của Bác chúc Tết, mừng Xuân đồng bào, chiến sĩ và bầu bạn quốc tế. Dẫu vậy, những bài thơ *chúc Tết - mừng Xuân* của Bác vẫn đi cùng năm tháng, vẫn âm vang trong lòng mọi người mỗi khi Tết đến xuân về. Bác sống trong sự nghiệp cách mạng của chúng ta. Vẫn muốn mượn mấy câu thơ của nhà thơ Tố Hữu làm lời kết luận:

Bác ơi!
Tết đến giao thừa đó

Vẫn đón nghe thơ Bác mọi lần
Ríu rít đàn em vui pháo nổ
Tưởng nghìn tay Bác vỗ sang xuân.

(Theo chân Bác)

CHÚC TẾT NHÂM NGỌ - 1942[1]

Tháng ngày thấm thoát chóng như thoi,
Năm cũ qua rồi, chúc năm mới:

---

1. Về bài thơ chúc Tết đầu tiên năm 1942 Báo *Việt Nam độc lập* số 141 ra ngày 1-1-1942 với đầu đề *Chúc năm mới*, sau này các nhà làm sách về thơ Bác đổi thành *Mừng xuân 1942*. Từ năm 1946 đến ngày Bác đi xa, Bác đều có thơ chúc Tết (ngoại trừ năm 1955, 1957, 1958). Trong các bài thơ chúc Tết này, có bài Bác ghi đầu đề *Chúc Tết năm...*, có bài ghi *Chúc mừng năm mới*, có bài ghi *Mừng xuân năm mới*, có bài ghi chúc năm mới dương lịch, có bài ghi chúc Tết năm âm lịch, có bài chung cho cả năm dương lịch và năm âm lịch. Trong tập sách này, chúng tôi xin được ghi chung cho cả chúc Tết dương lịch và âm lịch, như *Chúc Tết Nhâm Ngọ - 1942, Chúc Tết Bính Tuất - 1946*.

Chúc phe xâm lược sẽ diệt vong!
Chúc phe dân chủ sẽ thắng lợi;
Chúc đồng bào ta đoàn kết mau!
Chúc Việt Minh ta càng tấn tới!
Chúc toàn quốc ta trong năm này,
Cờ đỏ sao vàng bay phất phới!
Năm nay là năm rất vẻ vang,
Cách mệnh thành công khắp thế giới.

NĂM CŨ QUA RỒI CHÚC NĂM MỚI

Sau ba mươi năm bôn ba tìm đường cách mạng, Bác Hồ về nước trực tiếp lãnh đạo cách mạng Việt Nam. Từ núi rừng Việt Bắc, những chủ trương, những chỉ thị của Đảng, của Bác đã truyền đi khắp cả nước. Phong trào cách mạng dâng cao. Mặt trận Việt minh thành lập. Các tổ chức Hội cứu quốc (Công nhân cứu quốc,

Nông dân cứu quốc, Thanh niên cứu quốc, Phụ lão cứu quốc...) phát triển nhanh chóng. Tuy công việc cách mạng bộn bề, khẩn trương, Bác vẫn làm thơ và làm nhiều thơ. Thời gian này - năm 1941, 1942, Bác làm 22 bài thơ, trong đó có ba bài thơ cảm hứng: *Pác Bó hùng vĩ, Tức cảnh Pác Bó* và *Thướng sơn*, còn 19 bài là thơ kêu gọi, tuyên truyền vận động cách mạng: *Mười chính sách của Việt Minh, Ca dân cày, Ca công nhân, Ca phụ nữ, Ca binh lính, Bài ca du kích, Kêu gọi thiếu nhi, Nhóm lửa*... Bài thơ *Chúc Tết Nhâm Ngọ - 1942* là bài thơ chúc Tết đầu tiên của Bác:

Tháng ngày thấm thoát chóng như thoi,
Năm cũ qua rồi, chúc năm mới:
Chúc phe xâm lược sẽ diệt vong!
Chúc phe dân chủ sẽ thắng lợi;
Chúc đồng bào ta đoàn kết mau!

Chúc Việt Minh ta càng tấn tới!
Chúc toàn quốc ta trong năm này,
Cờ đỏ sao vàng bay phất phới!
Năm nay là năm rất vẻ vang,
Cách mạng thành công khắp thế giới.

Viết bài thơ chúc Tết, mừng Xuân này, mục đích của Bác là, nhân năm mới giải thích, tuyên truyền tình hình chuyển biến của cách mạng và kêu gọi làm nhiệm vụ mới. Lúc này cách mạng vô sản chỉ mới thành công ở Liên Xô, cuộc Chiến tranh thế giới lần thứ hai đang diễn ra ác liệt, cách mạng Việt Nam đang tiến vào thời kỳ cao trào. Thắng lợi đang ở thế khả năng, đòi hỏi phải làm chủ tình hình. Năm mới 1942 đến, Bác chúc: *Chúc phe dân chủ, chúc đồng bào, chúc Việt Minh, chúc toàn quốc.* Bác *chúc* cả kẻ thù:

Chúc phe xâm lược sẽ diệt vong

mà lời *chúc* phe xâm lược lại là lời chúc đầu tiên. Tầm nhìn của Bác bao quát mà sâu, tư duy sáng và khoa học. Hơn lúc nào hết, cách mạng thế giới và cách mạng trong nước đang đứng trước thử thách gay gắt. Chiến tranh thế giới thứ hai bùng nổ từ năm 1939 chủ yếu giữa hai tập đoàn đế quốc chủ nghĩa, đến tháng 6-1941 phát xít Đức bội ước, tiến công Liên Xô thì tính chất chiến tranh thế giới thay đổi hẳn, chuyển thành chiến tranh giữa các lực lượng dân chủ và chủ nghĩa phát xít quốc tế. Nhiệm vụ hàng đầu của cách mạng là tiêu diệt phát xít xâm lược và làm cho chúng chóng diệt vong. Trong một đoạn hồi ký cách mạng *Ánh sáng mới từ Pác Bó*, đồng chí Hoàng Quốc Việt kể: "Tháng 5 - 1940 chiến tranh Xô - Đức

chưa xảy ra, Bác đã nhận định thế nào rồi phát xít cũng tiến công Liên Xô. Nếu chúng đánh Liên Xô thì Liên Xô sớm muộn thế nào cũng tiêu diệt chúng, nhờ đó cách mạng nhiều nước có thể thành công", "Chúng ta sẽ có lợi. - Bác nói. - Không phải chỉ có một Liên Xô mà nhiều nước xã hội chủ nghĩa khác sẽ ra đời. Viễn cảnh chính trị của thế giới sẽ hình thành sau đêm tối của chiến tranh, hiện lên như một bình minh rạng rỡ, làm ai không phấn khởi". Cho nên không phải ngẫu nhiên lời chúc đầu tiên lại là:

Chúc phe xâm lược sẽ diệt vong,
Chúc phe dân chủ sẽ thắng lợi;

Quả nhiên, tình hình diễn ra đúng như thế. Nhìn xa trông rộng, nắm vững quy luật, đoán định cái tất yếu xảy ra,

cảm quan chính trị, cảm quan lịch sử của Bác là vậy. Tiếp theo đó, Bác chúc:

Chúc đồng bào ta đoàn kết mau!
Chúc Việt Minh ta càng tấn tới!
Chúc toàn quốc ta trong năm này,
Cờ đỏ sao vàng bay phất phới!

Mỗi lời chúc gắn với một nhiệm vụ cụ thể và thực hiện nhiệm vụ đó một cách khẩn trương, mạnh mẽ: *đồng bào ta đoàn kết mau, Việt Minh ta càng tấn tới*, cờ Tổ quốc *bay phất phới*. Mặt trận Việt Minh ra đời (19-5-1941) với nhiệm vụ đoàn kết toàn dân hành động cách mạng. Bác đã từng giới thiệu *Mười chính sách của Việt Minh* bằng thể thơ lục bát dễ hiểu, dễ thuộc. Bác đã viết một loạt bài ca để tuyên truyền đường lối, chính sách của Mặt trận Việt Minh, kêu gọi các tầng lớp gia nhập các tổ chức của Mặt trận Việt Minh:

Hỡi ai con cháu Hồng Bàng,
Chúng ta phải biết kết đoàn mau mau.
Yêu nhau xin nhớ lời nhau,
Việt Minh hội ấy mau mau phải vào.

(Ca sợi chỉ)[1]

cho nên lời chúc:

Chúc đồng bào ta đoàn kết mau,
Chúc Việt Minh ta càng tấn tới!

là tư tưởng nhất quán, là quán triệt nhiệm vụ chiến lược của Mặt trận. Đoàn kết dưới lá cờ của Mặt trận là hành động cụ thể của mỗi người dân yêu nước, giác ngộ cách mạng. Lá cờ đỏ sao vàng xuất hiện lần đầu tiên ở cuộc khởi nghĩa Nam Kỳ, giờ đây Mặt trận Việt Minh đang giương cao, và nó đã trở thành biểu tượng

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.3, tr.268-269.

thiêng liêng của đất nước. Chẳng bao lâu nữa, cả đất nước ta là một rừng cờ tung bay trước gió trong ngày hội tưng bừng của độc lập, tự do. Viễn kiến chính trị của Bác rất chính xác. *Chúc Tết Nhâm Ngọ - 1942,* Bác chúc:

Năm nay là năm rất vẻ vang,
Cách mạng thành công khắp thế giới.

Kết thúc tập diễn ca *Lịch sử nước ta*, ngay từ năm 1941 Bác viết:

Chúng ta có Hội Việt Minh
Đủ tài lãnh đạo chúng mình đấu tranh.
Mai sau sự nghiệp hoàn thành...[1].

Năm 1945, Chiến tranh thế giới thứ hai kết thúc. Hồng quân Liên Xô quét sạch quân phát xít Đức ra khỏi lãnh thổ của

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.3, tr.266.

mình và tiến như vũ bão về phía Béclin, sào huyệt cuối cùng của Đức quốc xã. Sau đó, cùng với cách mạng các nước, đã tiến hành giải phóng một loạt nước Đông Âu, thiết lập các nhà nước vô sản, hình thành hệ thống xã hội chủ nghĩa. Ở Việt Nam, Cách mạng Tháng Tám quật đổ bọn thực dân xâm lược, Nhà nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa ra đời - nhà nước công nông đầu tiên ở Đông Nam Á:

Cờ đỏ sao vàng bay phất phới.

Bài thơ *Chúc Tết Nhâm Ngọ - 1942* - bài thơ chúc Tết - mừng Xuân đầu tiên của Bác, rõ là bài thơ báo hiệu một mùa xuân cách mạng. Bài thơ là những lời chúc chân tình mà thành thơ.

CHÚC TẾT BÍNH TUẤT-1946[1]

Hỡi các chiến sĩ yêu quý:

Bao giờ kháng chiến thành công
Chúng ta cùng uống một chung rượu đào
Tết này ta tạm xa nhau
Chắc rằng ta sẽ Tết sau vui vầy.

Chúc đồng bào:

Trong năm Bính Tuất mới
Muôn việc đều tiến tới.
Kiến quốc chóng thành công
Kháng chiến mau thắng lợi.

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập,* Nxb. Sự thật, Hà Nội, 1984, t.4, tr.98-99.

MUÔN VIỆC ĐỀU TIẾN TỚI

Tết Nhâm Ngọ - 1942, lời đầu tiên Bác có thơ chúc Tết - mừng Xuân đồng bào, chiến sĩ sau khi về nước trực tiếp lãnh đạo cách mạng Việt Nam. Tết Quý Mùi - 1943, Bác đang bị chính quyền Trung Hoa dân quốc giam giữ ở Quảng Tây, Trung Quốc. Cuối tháng 9-1944, Bác mới về nước. Tháng 2-1945, Bác lại sang Trung Quốc để tranh thủ sự đoàn kết quốc tế cho cuộc cách mạng của Việt Nam. Vì vậy, các Tết Quý Mùi - 1943, Giáp Thân - 1944, Ất Dậu - 1945, Bác không có thơ chúc Tết đồng bào, chiến sĩ.

Tết Bính Tuất - 1946, Tết độc lập đầu tiên, sau những năm dài nô lệ, Bác gửi các chiến sĩ và đồng bào nhân dịp Tết Bính Tuất: "Hôm nay là mồng một Tết

năm Bính Tuất. Ngày Tết đầu tiên của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà. Tôi thay mặt Chính phủ chúc đồng bào năm mới muôn sự tốt lành. Tôi riêng chúc các gia quyến của các chiến sĩ thân yêu, năm mới vui vẻ. Năm mới, đồng bào ta sẽ phấn đấu cho một đời sống mới, ai cũng góp sức vào cuộc kháng chiến lâu dài, để làm cho nước ta được hoàn toàn tự do độc lập"[1]. Trong thư Bác *Gửi các chiến sĩ và đồng bào nhân dịp Tết Bính Tuất* có hai đoạn thơ chúc chiến sĩ và chúc đồng bào:

1. Thơ chúc chiến sĩ:

Bao giờ kháng chiến thành công
Chúng ta cùng uống một chung rượu đào

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập,* Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, 2011, t.4, tr.196.

Tết này ta tạm xa nhau
Chắc rằng ta sẽ Tết sau vui vầy

Tết Bính Tuất - 1946 đến trong bối cảnh miền Nam đang phải đương đầu với cuộc xâm lược lần thứ hai của thực dân Pháp. Lúc này, cuộc kháng chiến ở Nam Bộ đã trải qua hơn 100 ngày thử thách. Đây là cuộc đọ sức đầu tiên sau Cách mạng Tháng Tám, thể hiện khí phách của một dân tộc anh hùng, bằng vũ khí thô sơ, gậy tầm vông vót nhọn, bàn chông, súng kíp, súng trường, lựu đạn nhưng với tinh thần dũng cảm, chiến đấu ngoan cường, quân và dân Nam Bộ đã chặn đứng âm mưu xâm lược muốn cướp Nam Bộ trong chớp nhoáng. Cảm thông, thấu hiểu các chiến sĩ đang xông pha chiến đấu ở tiền tuyến, trong *Thư Chúc mừng năm mới* nhân dịp Tết Bính Tuất Bác

dành tình cảm thắm thiết, thân thương, động viên, cổ vũ các chiến sĩ. "Trong khi đồng bào ở hậu phương đốt hương trầm để thờ phụng Tổ tiên, thì các chiến sĩ ở tiền phương dùng súng đạn để giữ gìn Tổ quốc. Trong khi đồng bào ở hậu phương rót rượu mừng xuân, thì các chiến sĩ ở tiền phương tuốt gươm giết giặc. Các chiến sĩ hăng hái chống địch, để cho đồng bào được an toàn mừng xuân. Trong mấy ngày Tết, đồng bào ở hậu phương ai cũng đoàn tụ sum vầy chung quanh những bình hoa, mâm bánh. Mà các chiến sĩ thì ăn gió nằm mưa, lạnh lùng ở chốn sa trường. Song, hình dung các bạn thì ấm áp trong lòng thân ái của mỗi một quốc dân"[1]. Trong thư là như thế, còn trong thơ, cũng với những

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập,* t.4, tr.197.

lời thơ thắm thiết, chứa chan tình cảm và một tinh thần lạc quan hướng về tương lai tất thắng làm phấn khích và ấm lòng chiến sĩ:

Bao giờ kháng chiến thành công
Chúng ta cùng uống một chung rượu đào

Hai chữ *chúng ta*, Bác đã hoà cùng các chiến sĩ, hoà vào đoàn quân, hoàn toàn không còn khoảng cách giữa lãnh tụ và chiến sĩ với một lời hẹn, một biểu cảm chân tình, thân ái:

Tết này ta tạm xa nhau
Chắc rằng ta sẽ Tết sau sum vầy

Trong thơ chúc của Bác có một hình ảnh quen mà lạ, đó là *rượu*: "*Chúng ta cùng uống một chung rượu đào*". Rượu cũng đã xuất hiện trong thư chúc Tết: "*Trong khi đồng bào ở hậu phương rót rượu*

mừng xuân, thì các chiến sĩ ở tiền phương tuốt gươm giết giặc". Sau này, rượu còn xuất hiện trong 5 bài thơ khác, khi dân tộc tiến hành hai cuộc kháng chiến oanh liệt: *Độc lập đầy vơi ba cốc rượu* (*Mừng báo Quốc gia*), *Du kích về thôn rượu chửa vơi* (*Đêm thu*),... Đây là những chén rượu mừng chiến thắng rất truyền thống mà cũng rất hiện đại.

2. Thơ chúc đồng bào:

Trong năm Bính Tuất mới
Muôn việc đều tiến tới.
Kiến quốc chóng thành công,
Kháng chiến mau thắng lợi.

Nội dung lời thơ chúc rất rõ, đó là đường lối, là mục tiêu cách mạng của Bác, của Đảng: *Kháng chiến mau thắng lợi, Kiến quốc chóng thành công.* Hai nhiệm vụ này

cùng song hành, cùng tiến tới. Thấm nhuần hai nhiệm vụ chiến lược, toàn dân, toàn quân ta một lòng một dạ, quyết tâm thực hiện lời chúc của Bác: *Muôn việc đều tiến tới*, quyết kháng chiến đến thắng lợi cuối cùng và quyết xây dựng đất nước phồn vinh, ai cũng có cơm ăn, áo mặc, ai cũng được học hành. Cùng với *Thư chúc mừng năm mới* gửi các chiến sĩ và đồng bào nhân dịp Tết Bính Tuất, Bác còn có*: Thư chúc Tết Việt kiều ở Lào, Xiêm; Gửi thanh niên và nhi đồng toàn quốc nhân dịp Tết sắp đến; Thư gửi phụ nữ Việt Nam nhân dịp xuân Bính Tuất; Mừng báo Quốc gia, Lời cảm ơn đồng bào...* Trong tất cả các bức thư và thơ chúc của Bác tràn đầy niềm vui đất nước giành được độc lập, tự do.

Cũng nhân dịp Tết, các chiến sĩ cảnh vệ, cán bộ giúp việc Bác xin Bác một câu

đối Tết theo hình thức cổ truyền, Bác cho hai vế đối:

Rượu Hoà Bình, hoa Bình Đẳng, mừng xuân độc lập

Bánh tự do, giò Bác Ái, ăn Tết Dân Quyền

Có thể nói: độc lập, tự do là niềm vui nhất của dân tộc và việc quyết tâm bảo vệ độc lập, tự do là tư tưởng và hành động xuyên suốt trong cả thư và thơ chúc Tết Bính Tuất - 1946 của Bác.

CHÚC TẾT ĐINH HỢI - 1947

Cờ đỏ sao vàng tung bay trước gió,

Tiếng kèn kháng chiến vang dậy non sông.

Toàn dân kháng chiến, toàn diện kháng chiến,

Chí ta đã quyết, lòng ta đã đồng.

Tiến lên chiến sĩ! Tiến lên đồng bào!

Sức ta đã mạnh, người ta đã đông.

Trường kỳ kháng chiến, nhất định thắng lợi!

Thống nhất độc lập, nhất định thành công!

TIẾNG KÈN KHÁNG CHIẾN VANG DẬY NON SÔNG

Ngày 19-12-1946, Bác Hồ ra *Lời kêu gọi toàn quốc kháng chiến*, ngày 20-1-1947, giữa phút giao thừa Tết Đinh Hợi, từ chùa Trầm (Hà Tây), Đài Tiếng nói Việt Nam phát đi tiếng nói của Bác Hồ:

Cờ đỏ sao vàng tung bay trước gió,

Tiếng kèn kháng chiến vang dậy non sông.

Toàn dân kháng chiến, toàn diện kháng chiến,

Chí ta đã quyết, lòng ta đã đồng.

Tiến lên chiến sĩ! Tiến lên đồng bào!

Sức ta đã mạnh, người ta đã đông.

Trường kỳ kháng chiến, nhất định thắng lợi!

Thống nhất độc lập, nhất định thành công!

Lời thơ *Chúc Tết Đinh Hợi - 1947* của Bác thể hiện tinh thần chủ đạo của *Lời kêu gọi toàn quốc kháng chiến*.

Cái thấy được (*cờ đỏ sao vàng*), nghe được (*tiếng kèn kháng chiến*) trong thế *tung bay*, *vang dậy*. Lá cờ đỏ tung bay như lòng người náo nức bước vào cuộc trường kỳ kháng chiến; âm thanh của tiếng kèn hùng tráng như khí thế bừng bừng của toàn dân. Tất cả vang trời dậy đất, giục giã lòng người, cổ động non sông của cuộc biểu dương cách mạng.

Hai câu thơ mở đầu bài thơ rất đúng với quang cảnh đầu xuân 1947 của đất nước ta. Màu sắc và âm thanh của một mùa xuân mới - mùa xuân đầu tiên của cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp. Đây là màu sắc và âm thanh của *một cuộc ra quân lớn có ý nghĩa lịch sử*.

Hai câu thơ *nhập đề* đồng thời cũng làm *tiền đề* cho những *lời kêu gọi*, những *khẩu hiệu* lớn của cuộc kháng chiến:

- Toàn dân kháng chiến, toàn diện kháng chiến,

- Tiến lên chiến sĩ! Tiến lên đồng bào!

Bài thơ chúc cũng đồng thời là *bài thơ kêu gọi*. Đây là một cảm hứng độc đáo trong thơ *chúc Tết - mừng Xuân* của Bác. Là *kêu gọi* nên Bác trình bày *đường lối kháng chiến* rất tự nhiên:

Toàn dân kháng chiến, toàn diện kháng chiến

Toàn dân, *toàn diện* là đường lối tập hợp lực lượng, động viên sức mạnh của Bác dưới lá cờ đỏ sao vàng thiêng liêng của Tổ quốc. Đường lối này quán triệt trong toàn bộ cuộc kháng chiến, đường lối bảo đảm chiến thắng. *Toàn dân kháng chiến,*

toàn diện kháng chiến là điểm sáng của cả bài thơ.

Ngày xưa, trong cuộc kháng chiến chống quân Minh, Lê Lợi và Nguyễn Trãi cũng đã giương cao lá cờ tụ nghĩa với một đường lối kháng chiến đúng đắn:

Nhân dân bốn cõi một nhà, dựng cần trúc ngọn cờ phấp phới;

Tướng sĩ một lòng phụ tử, hòa nước sông chén rượu ngọt ngào.

(Bình Ngô đại cáo - Nguyễn Trãi)

Nay trong thơ Bác:

Cờ đỏ sao vàng tung bay trước gió,

Tiếng kèn kháng chiến vang dậy non sông.

Toàn dân kháng chiến, toàn diện kháng chiến,

Trong bài *Cáo* của Nguyễn Trãi, ta thấy

Nhân dân bốn cõi một nhà, thấy *Tướng sĩ một lòng phụ tử.* Phải sau 500 năm, phải là cách mạng vô sản, phải là Bác Hồ mới có *toàn diện*, mới có sự san bằng khoảng cách giữa người lãnh đạo và lực lượng kháng chiến:

Toàn dân kháng chiến, toàn diện kháng chiến,
Chí ta đã quyết, lòng ta đã đồng.

Hai câu tiếp theo, cùng một kiểu kết cấu như hai câu thơ trên, vừa bổ sung vừa làm rõ:

Tiến lên chiến sĩ! Tiến lên đồng bào!
Sức ta đã mạnh, người ta đã đông.

Nhịp điệu đoạn thơ khỏe, liền mạch đi liền một hồi rất nhanh, náo nức, phấn khởi và tin tưởng. Đó chính là khí thế mùa xuân, khí thế lao vào cuộc trường kỳ

kháng chiến của dân tộc ta. Nhịp thơ cuồn cuộn đẩy tới, chủ yếu là ở cấu trúc từ ngữ trong từng câu thơ, trong đoạn thơ. Rất vững vàng, quyết tâm, mạnh mẽ tự hào bằng cả *chí ta*, *lòng ta*, *sức ta*, *người ta* cùng với sự láy lại bốn từ *đã* thể hiện sự chủ động hoàn toàn *đã quyết, đã đồng, đã mạnh, đã đông*. Chủ động tiến công xốc tới với tất cả sức mạnh của *chí* căm thù và *lòng* yêu nước khi đã *quyết,* đã *đồng*... Đó là những đòn sấm sét giáng vào đầu tên cáo già thực dân Pháp trong Chiến dịch thu đông Việt Bắc 1947 và những trận đánh tơi bời khác. Ý chí chiến đấu, sự đồng lòng nhất trí của cả dân tộc ta là: *đánh. Toàn dân kháng chiến, toàn diện kháng chiến*. Chúng ta đánh kẻ thù bằng sức mạnh tổng hợp. Chúng ta dựa vào sức mình là chính mà tiến công địch,

đúng như tình hình nước ta và cục diện thế giới năm 1947.

Sự hạn định số lượng *từ* của *thể thơ* rất khó cho người làm thơ muốn biểu đạt những vấn đề lớn. Thế mà Bác đã viết một cách thoải mái. Bác sử dụng một số từ nhất định và điệp lại mà hiệu quả rất cao. Trong 32 từ của bốn câu thơ thì có 5 lần điệp các từ: *toàn, kháng chiến, ta, đã, tiến lên,* chiếm tỷ lệ 18/32 thật là lạ mà cũng rất hợp lý, bật lên ý nghĩa. Cách chuyển hóa lời nói vào thơ thật tài tình bởi chính tư tưởng và tâm hồn người làm thơ cao sáng, tự nhiên. Ví như hai từ *tiến lên* trong *câu thơ - kêu gọi*, câu năm:

Tiến lên chiến sĩ! Tiến lên đồng bào!

nhịp thơ cao vút, như làn sóng cách mạng không ngừng dâng lên. Cùng một câu thơ mà có sức mạnh phía trước, phía

sau, có tất cả. Những câu chữ cứ sát vào nhau chặt chẽ như một khối đoàn kết toàn dân, như thế đi lên của dân tộc.

Bốn câu thơ được cấu trúc cân đối bằng hai vế. Câu nào cũng tám tiếng và mỗi vế chia đều bốn tiếng. Ý rõ ràng, mạnh, điệu thơ khỏe, âm hưởng vang dội và hùng tráng là thế.

Bài thơ kết thúc bằng hai câu khẩu hiệu, khẳng định:

Trường kỳ kháng chiến, nhất định thắng lợi!

Thống nhất độc lập, nhất định thành công!

Không giống những bài thơ khác, những câu kết thường làm nền, làm đế cho toàn bài, ý chủ đạo dồn vào đó. Ở đây, toàn bộ dựa vào cái nền từ những ý thơ trên, bây giờ nó tỏa ra và chốt lại, không

còn là tính động viên mà là lời khẳng định dứt khoát và mãnh liệt. Lúc thực dân Pháp trở mặt, muốn đè bẹp chúng ta, Bác khẳng định trong *Lời kêu gọi toàn quốc kháng chiến*: "*Dù phải gian lao kháng chiến, nhưng với một lòng kiên quyết hy sinh, thắng lợi nhất định về dân tộc ta!*

Việt Nam độc lập và thống nhất muôn năm!

Kháng chiến thắng lợi muôn năm!"[1]

Những lời kêu gọi - những khẩu hiệu đã thực sự biến thành sức mạnh vật chất làm nên những chiến công. Năm 1960, nhìn lại chặng đường dân tộc ta đã đi qua, nhà thơ Chính Hữu đã viết bài thơ *Khẩu hiệu* nói lên sức mạnh của *khẩu hiệu*:

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.4, tr.534.

Khẩu hiệu: "Kháng chiến trường kỳ
nhất định thắng lợi!"
đưa ta đi
Vượt nghìn con sông, vượt nghìn quả núi
Ta nhớ những ngày sôi nổi,
Quê hương ta vườn trống nhà không,
Khẩu hiệu trong lòng,
đinh ninh
mải miết.
...
Chúng ta đói, chúng ta rét
ta đánh giặc
bằng hai tay không
cầm khẩu hiệu
làm vũ khí
tiến công"

(Khẩu hiệu)

Chúc Tết Đinh Hợi - 1947 - bài thơ chúc, bài thơ kêu gọi, bài thơ khẩu hiệu đầy sức mạnh, bài thơ kháng chiến có ý nghĩa lịch sử lớn. Cảm hứng lịch sử, cảm hứng anh hùng, cảm hứng chiến thắng vẫn còn nguyên vẹn. Bài thơ động viên chính trị mà không khô khan, tập trung vào nhiệm vụ cứu nước trước mắt với một tinh thần chủ động, phơi phới lạc quan khẳng định thắng lợi của cuộc kháng chiến *toàn dân*, *toàn diện*. Đúng như nhà phê bình Hoài Thanh nhận xét: "Cả bài thơ phơi phới như buồm căng thẳng gió. Nó là lời của một lòng tin vững chắc, của một người đang chiến thắng". Và chúng ta "hãy thử đọc lại cả bài. Nghe như có thế chuyển động của cả lịch sử, núi sông trong ấy" (Chế Lan Viên).

CHÚC TẾT MẬU TÝ - 1948[1]

Năm Hợi đã đi qua,
Năm Tý vừa bước tới.
Gửi lời chúc đồng bào,
Kháng chiến được thắng lợi;
Toàn dân đại đoàn kết,
Cả nước dốc một lòng;
Thống nhất chắc chắn được,
Độc lập quyết thành công.

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.5, tr.419.

CẢ NƯỚC DỐC MỘT LÒNG

Tết Mậu Tý - 1948, cuộc kháng chiến trường kỳ của dân tộc ta bước sang năm thứ hai.

Cuối tháng 12 - 1947 với chiến thắng Việt Bắc, quân và dân ta đã anh dũng phá tan cuộc tấn công mùa đông của giặc Pháp theo đúng chỉ thị của Bác và Trung ương Đảng là bảo vệ an toàn cơ quan đầu não của cuộc kháng chiến, đập tan chiến lược đánh nhanh thắng nhanh, buộc giặc Pháp phải theo cách đánh lâu dài của ta, hoàn toàn bất lợi cho chúng trong chiến tranh xâm lược.

Chiến thắng Việt Bắc cùng với thắng lợi trên các chiến trường khác trong thu đông 1947 đã đưa cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp của quân và dân ta chuyển sang giai đoạn mới.

Trong khí thế chiến thắng, Bác chúc Tết Mậu Tý - 1948:

Năm Hợi đã đi qua,
Năm Tý vừa bước tới.
Gửi lời chúc đồng bào,
Kháng chiến được thắng lợi;

Lời thơ bình dị *đi qua, bước tới, gửi lời,* lời nói thông thường hằng ngày vào thơ gần gũi, chân tình, thấm đượm biết bao. Thơ Bác vốn giản dị là vậy.

Cuộc kháng chiến sẽ còn lâu dài, gian khổ còn nhiều, gian nan còn lắm, con đường phía trước biết bao thử thách, phải vượt qua, phải chủ động tiến công và tiến công, quyết giành thắng lợi hoàn toàn, cho nên Bác dùng chữ *được* trong lời thơ: *Kháng chiến được thắng lợi.* Hẳn là câu chữ, lời chúc được chọn lọc,

cân nhắc hàm chứa thực tế cùng với kết quả của nó.

Bác chỉ rõ: *Toàn dân đại đoàn kết/Cả nước dốc một lòng.* Hai nhân tố này là một trong những nét đặc trưng của dân tộc ta. Mỗi khi Tổ quốc lâm nguy, thì toàn dân tộc kết thành một khối thống nhất, một lòng một dạ, cùng chung một chí hướng đánh đuổi quân xâm lược, quyết tâm bảo vệ Tổ quốc đến cùng.

Trước ngày Bác chúc Tết đồng bào và chiến sĩ, ngày 28 tháng Chạp, Mậu Tý (tức ngày 7-2-1948) Bác mời đại biểu Ban Thường trực Quốc hội, Hội đồng Chính phủ, Thường vụ Trung ương Đảng, Bộ Tổng chỉ huy quân sự dự bữa cơm liên hoan tất niên và đón mừng năm mới. Trong không khí đầm ấm, để *cả nước dốc một lòng*, bảo đảm cho cuộc kháng chiến

thắng lợi, Bác nói: "Trường kỳ kháng chiến thì phải trường kỳ động viên. Động viên tinh thần, động viên vật chất, động viên sức người, sức của để thực hiện toàn dân kháng chiến, toàn diện kháng chiến, vừa kháng chiến kiến quốc, làm cho thế và lực của ta mau chuyển biến". Lời Bác nói chính là phương pháp lãnh đạo của Đảng và Nhà nước trong bối cảnh của lịch sử, động viên mọi người dân cùng nhau thực hiện mục tiêu đã định. Bác tin tưởng và dựa vào sức mạnh toàn Đảng, toàn dân nên kết lời *Chúc Tết Mậu Tý - 1948,* Bác khẳng định:

Thống nhất chắc chắn được,
Độc lập quyết thành công.

Thống nhất ở đây mang nhiều nghĩa: lãnh đạo thống nhất, toàn quân thống

nhất, toàn dân thống nhất. Tất cả thành một khối thống nhất và đất nước sẽ thống nhất, đó là điều *chắc chắn được.* Chữ *được* trong thơ chúc được nhấn mạnh hai lần: *Kháng chiến được thắng lợi; Thống nhất chắc chắn được* vừa là chỉ ra, vừa là dự báo, vừa là khẳng định kháng chiến thắng lợi, độc lập thành công.

Thơ chúc Tết của Bác đúng là tình cảm chân thành, trung hậu của Bác đối với mọi người, đối với dân tộc, đồng thời chỉ rõ nhiệm vụ cụ thể của một năm và chiến lược của cả một giai đoạn lịch sử phía trước.

CHÚC TẾT KỶ SỬU - 1949[1]

Kháng chiến lại thêm một năm mới,
Thi đua ái quốc thêm tiến tới.
Động viên lực lượng và tinh thần.
Kháng chiến càng thêm mau thắng lợi.
Người người thi đua.
Ngành ngành thi đua.
Ngày ngày thi đua.
Ta nhất định thắng.
Địch nhất định thua.

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.6, tr.23.

NGƯỜI NGƯỜI THI ĐUA, NGÀNH NGÀNH THI ĐUA

Sáu tháng sau ngày Bác Hồ ra *Lời kêu gọi Thi đua ái quốc* (11-6-1948), Tết Kỷ Sửu - 1949, Bác chúc Tết đồng bào, chiến sĩ cả nước:

Kháng chiến lại thêm một năm mới,
Thi đua ái quốc thêm tiến tới.
Động viên lực lượng và tinh thần.
Kháng chiến càng thêm mau thắng lợi.
Người người thi đua.
Ngành ngành thi đua.
Ngày ngày thi đua.
Ta nhất định thắng.
Địch nhất định thua.

Bài thơ *Chúc Tết Kỷ Sửu - 1949* là sự tiếp nối tinh thần *Lời kêu gọi Thi đua ái quốc* 1948. Bài thơ có hai đoạn.

Đoạn một có 4 câu, mỗi câu 7 chữ (thất ngôn) trang trọng, rõ ràng. Lời thơ chúc Tết, chúc năm mới của Bác chỉ tập trung cho một chủ đề, cho phong trào thi đua yêu nước đang sôi nổi và rộng khắp*: Thi đua ái quốc thêm tiến tới*. Lời chúc động viên, khích lệ, nhấn mạnh tầm quan trọng và hiệu quả của thi đua yêu nước: *Động viên lực lượng và tinh thần/Kháng chiến càng thêm mau thắng lợi.*

Cuộc kháng chiến trường kỳ đang ở giai đoạn cầm cự, khó khăn còn chồng chất, cuộc sống của nhân dân còn nhiều thiếu thốn và gian khổ, thắng lợi còn ở phía trước, phải phấn đấu. Bác nói đúng tình hình, chuẩn xác khi dùng từ *thêm*: *Kháng chiến lại thêm một năm mới; Thi đua ái quốc thêm tiến tới; Kháng chiến càng thêm mau thắng lợi*. Ba từ *thêm* đặt

giữa ba câu (câu 1, câu 2, câu 4) ở ba vị trí khác nhau nên ý nghĩa khác nhau, điểm nhấn khác nhau: *thêm* thử thách mới, *thêm* bước tiến mới, *thêm* kết quả mới.

Đoạn hai thể hiện rõ nhất tư tưởng chủ đề của bài thơ, đó là phong trào thi đua yêu nước rộng khắp:

Người người thi đua.
Ngành ngành thi đua.
Ngày ngày thi đua.

Và, kết thúc bằng lời khẳng định:

Ta nhất định thắng.
Địch nhất định thua.

Lời thơ đoạn hai khác với đoạn một, thơ 4 chữ ngắn gọn, mau, gấp, rõ ràng, rành mạch, mạnh mẽ. Chỉ cần 9 từ: *Người, ngành, ngày, thi đua,...* được lặp lại, sắp

đặt từ một tư tưởng lớn để thể hiện một nội dung lớn của phong trào quần chúng rộng lớn xuyên suốt trong cuộc kháng chiến và kiến quốc sẽ đem đến những thắng lợi mà thành thơ. Thơ nôm na, giản dị chứa đựng chân lý, dễ nhớ, dễ thuộc. Những từ Bác dùng, những câu thơ Bác viết đều là ngôn từ đời thường của cuộc sống hằng ngày. Những điệp từ, điệp ngữ, nhịp điệu, số câu, số chữ cứ như một dòng chảy tự nhiên vừa mở ra một không gian tinh thần vừa đẩy nhanh hành động: *Người người thi đua/Ngành ngành thi đua/Ngày ngày thi đua.*

Thi đua được Bác nêu thật toàn diện, từ mỗi người đến mọi người (người người), đến các ngành, các hội đoàn, các tầng lớp (ngành ngành) và liên tục hằng ngày, xuyên suốt thời gian (ngày ngày). *Người người*

thi đua/Ngành ngành thi đua/Ngày ngày thi đua chính là xuất phát từ lời kêu gọi mỗi người dân Việt Nam: "... bất kỳ sĩ, nông, công, thương, binh; bất kỳ làm việc gì, đều cần phải thi đua nhau... Các cụ phụ lão thi đua đốc thúc con cháu hăng hái tham gia mọi công việc, Các cháu nhi đồng thi đua học hành và giúp việc người lớn, Đồng bào phú hào thi đua mở mang doanh nghiệp, Đồng bào công nông thi đua sản xuất, Đồng bào trí thức và chuyên môn thi đua sáng tác và phát minh, Nhân viên Chính phủ thi đua tận tụy làm việc, phụng sự nhân dân, Bộ đội và dân quân thi đua giết cho nhiều giặc, đoạt cho nhiều súng"[1],... Khi sơ kết nửa năm phong trào thi đua, Bác chỉ rõ khuyết điểm

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.5, tr.556-557.

về nhận thức và thực hành thi đua: "Còn nhiều nơi nhân dân, mà trước hết là cán bộ, *chưa hiểu thật rõ ràng ý nghĩa của phong trào Thi đua ái quốc*... Tưởng lầm rằng thi đua là một việc khác với những công việc làm hằng ngày. Thật ra, công việc hằng ngày chính là nền tảng thi đua"[1], Bác đã khơi dậy đúng lúc, chủ trương đúng lúc, hành động đúng lúc, phát huy đúng lúc nguồn sức mạnh vạn năng của mỗi người, của tổ chức, của toàn dân.

Là người đề xướng, là kiến trúc sư của phong trào thi đua ái quốc và đưa phong trào vào quần chúng sâu rộng, Bác chăm lo, theo dõi, lãnh đạo, chỉ đạo, động viên, tổng kết phong trào theo từng thời kỳ,

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.6, tr.169.

kịp thời biểu dương, uốn nắn, điều chỉnh. Từ năm 1948 đến ngày Bác đi xa, Bác đã viết đến 45 bài về thi đua yêu nước. Hệ thống lại ta thấy đầy đủ mục đích, ý nghĩa, nội dung, hình thức tổ chức, biện pháp thực hiện, kết quả, ưu khuyết điểm của phong trào Thi đua ái quốc. Còn sau bài thơ *Chúc Tết Kỷ Sửu - 1949,* gần như hầu hết những bài thơ chúc Tết các năm tiếp theo, cùng một số bài thơ khác, Bác đều chúc thi đua, nhấn mạnh vấn đề thi đua, 19 chữ *thi đua* hiện diện trong các bài thơ như: *Kính chúc đồng bào năm mới/Mọi người càng thêm phấn khởi/Toàn dân xung phong thi đua* (Xuân Canh Dần - 1950*), Toàn dân ta hăng hái một lòng/Thi đua chuẩn bị phản công kịp thời* (Chúc Tết Tân Mão - 1951) *Chiến sĩ thi giết giặc/ Đồng bào thi tăng gia/Năm mới thi đua*

mới/Thắng lợi ắt về ta (Chúc Tết Nhâm Thìn - 1952) *Thi đua học hành/Tiến bộ mau lẹ* (Thư gửi thiếu nhi)... chứng tỏ thi đua ái quốc thường trực trong Bác như thế nào. Thi đua ái quốc là tư tưởng lớn của Bác: "Thi đua là yêu nước, yêu nước thì phải thi đua. Và những người thi đua là những người yêu nước nhất"[1]. Một khi lòng yêu nước của mỗi người được khơi dậy đúng lúc thì chính nhân dân là nhân tố, là nguồn sức mạnh tạo nên những thắng lợi to lớn cho dù hoàn cảnh, điều kiện lịch sử khó khăn đến mấy.

Thi đua ái quốc là bài học lớn, là một động lực, một quy luật tất yếu để giành những thắng lợi. Những lời dạy của Bác về thi đua và vấn đề thi đua vẫn giữ nguyên

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.7, tr.407.

tính thời sự và giá trị thực tiễn. *Người người thi đua/Ngành ngành thi đua/Ngày ngày thi đua.* Thi đua thực chất, hiệu quả cao, kiên quyết bài trừ đến tận cùng "bệnh hình thức", "bệnh thành tích" trong thi đua, làm đúng như lời Bác dạy: *Trong một quốc gia độc lập, bất luận ở đâu, vấn đề thưởng phạt phải luôn phân minh, có thế dân mới yên, kháng chiến mới thắng lợi, kiến quốc mới thành công.*

CHÚC TẾT CANH DẦN - 1950[1]

Kính chúc đồng bào năm mới,
Mọi người càng thêm phấn khởi,
Toàn dân xung phong thi đua,
Đẩy mạnh cuộc chuẩn bị tới,
Chuyển mau sang tổng phản công,
Kháng chiến nhất định thắng lợi.

CHUYỂN MAU SANG TỔNG PHẢN CÔNG

Năm mới 1950 đến, Bác có *Thư chúc mừng năm mới*: "Nhân dịp Tết dương lịch,

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.7, tr.292.

tôi thay mặt Chính phủ chúc đồng bào, chiến sĩ, cán bộ và các cháu năm mới. Trong năm 1950, cuộc kháng chiến sẽ bước sang *giai đoạn mới*. Vì vậy, mỗi một công dân Việt Nam, mỗi một chiến sĩ Việt Nam phải đưa tất cả tinh thần và lực lượng mới vào cuộc *Thi đua ái quốc*, để chuẩn bị mau chóng đầy đủ đặng *chuyển sang tổng phản công*"[1].

Tiếp đến Tết cổ truyền Canh Dần - 1950, Bác chúc Tết chiến sĩ, đồng bào cả nước:

Kính chúc đồng bào năm mới,
Mọi người càng thêm phấn khởi,
Toàn dân xung phong thi đua,
Đẩy mạnh cuộc chuẩn bị tới,
Chuyển mau sang tổng phản công,
Kháng chiến nhất định thắng lợi.

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.6, tr.304.

Nội dung thơ *Chúc Tết Canh Dần - 1950,* một lần nữa khắc sâu lời chúc mừng năm mới dương lịch 1950 bằng thơ. Năm 1950, cuộc kháng chiến trường kỳ chống thực dân Pháp xâm lược quyết liệt bước sang năm thứ tư. Do nắm chắc tình hình thực tế cả ở tiền tuyến và hậu phương, cảm nhận nhạy bén và sâu sắc hiện thực, nắm vững quy luật phát triển cùng với những dự định chính xác và sự lãnh đạo sáng suốt, tài tình, Bác chúc đồng bào năm mới: *Mọi người càng thêm phấn khởi.* Chữ *càng* trong lời chúc vừa như đoán định vừa như khẳng định, mừng cái đã đạt được và mở ra cái sẽ tới. Quả là từ chiến thắng Việt Bắc Thu Đông năm 1947 đến năm 1950, cuộc kháng chiến đã vượt qua bao nhiêu thử thách cam go, toàn quân và toàn dân đồng tâm hiệp lực,

chiến đấu anh dũng, chắc chắn năm 1950 sẽ thu được nhiều thắng lợi, *Mọi người càng thêm phấn khởi* là vậy.

Lời thơ chúc Tết Canh Dần - 1950 của Bác cũng đồng thời là lời nhắn nhủ, lời chỉ dẫn tập trung cho hai nhiệm vụ trọng tâm của năm *Toàn dân xung phong thi đua* và đẩy mạnh chuẩn bị *Chuyển mau sang tổng phản công.*

Năm 1950, tiếp tục phong trào Thi đua ái quốc mà Bác và Đảng phát động từ giữa năm 1948. Thi đua ái quốc đã trở thành một động lực, một sức mạnh như vũ bão làm nên những chiến công, những thắng lợi to lớn, cho dù cuộc kháng chiến có gặp hoàn cảnh, tình thế, điều kiện khó khăn đến đâu chúng ta cũng quyết vượt qua.

Năm 1950 là năm cuộc kháng chiến chuyển giai đoạn *Đẩy mạnh cuộc chuẩn bị*

tới/Chuyển mau sang tổng phản công. Để thực hiện, Bác và Đảng đã lãnh đạo, chỉ đạo toàn quân, toàn dân tiến công mạnh mẽ trên các mặt trận và đã thu được nhiều thắng lợi. Ở hậu phương, phong trào thi đua lao động sản xuất diễn ra rất sôi nổi, tất cả cho tiền tuyến, tất cả cho chiến trường; ở tiền tuyến, quân ta chủ động tấn công địch rộng khắp suốt từ Bắc chí Nam; trên mặt trận chính trị và ngoại giao, từ chiến khu Việt Bắc, Bác bí mật đi thăm Trung Quốc và Liên Xô từ tháng 1 đến tháng 3-1950 để gặp gỡ và làm việc trực tiếp với các vị lãnh đạo cấp cao của Đảng và Chính phủ hai nước Trung Quốc và Liên Xô, bàn bạc, trao đổi và hội đàm chính thức về việc giúp đỡ, chi viện cho cuộc kháng chiến chính nghĩa của nhân dân ta. Kết quả, Trung Quốc và Liên Xô

công khai ủng hộ cách mạng Việt Nam và cùng chuẩn bị cho sự kiện trọng đại thiết lập quan hệ ngoại giao giữa nhà nước của hai nước với Việt Nam.

Mục tiêu của năm 1950 là chuyển mạnh sang tổng phản công. Trong thơ chúc Tết cũng như trong *Thư gửi toàn thể Vệ quốc quân và dân quân du kích, Thư gửi Hội nghị công an toàn quốc, Thư gửi Hội nghị toàn quốc của Đảng, Thư gửi báo Lao động, Thư gửi đồng bào Công giáo, Lời kêu gọi đồng bào tăng gia sản xuất,* Bác đều chỉ rõ và như truyền một mệnh lệnh: "... năm nay là năm cuộc kháng chiến của ta chuyển biến lớn... hoàn thành việc chuẩn bị, chuyển mạnh sang tổng phản công"[1].

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.6, tr.314.

Thực hiện lời Bác chúc, đúng như lời Bác chúc Tết Canh Dần - 1950:

Chuyển mau sang tổng phản công,
Kháng chiến nhất định thắng lợi.

quân và dân ta đã mở nhiều chiến dịch tiến công địch. Ngay cuối năm 1950, chiến dịch Biên giới (tức chiến dịch Cao - Bắc - Lạng) đã được mở ra và kết thúc thắng lợi. Quân ta tiêu diệt hoàn toàn hai binh đoàn tinh nhuệ của địch, thu nhiều chiến lợi phẩm, giải phóng một vùng biên giới dài rộng với 30 vạn dân, nối liền nước ta với các nước anh em xã hội chủ nghĩa. Chiến thắng Biên giới mở ra một bước ngoặt từ hình thái chiến tranh du kích tiến lên chính quy, đánh dấu một bước trưởng thành vượt bậc về tư tưởng quân sự và trình độ tác chiến tập trung của

quân đội, đưa cuộc kháng chiến vào giai đoạn mới - giai đoạn quân đội ta nắm quyền chủ động phản công địch, chuẩn bị chắc chắn cho tổng phản công. Bốn năm sau - năm 1954 với chiến thắng lừng lẫy Điện Biên Phủ, cuộc kháng chiến trường kỳ chống thực dân Pháp xâm lược đã kết thúc thắng lợi.

CHÚC TẾT TÂN MÃO - 1951

Xuân này kháng chiến đã năm xuân,
Nhiều xuân thắng lợi càng gần thành công.
Toàn dân hăng hái một lòng
Thi đua chuẩn bị, tổng phản công kịp thời.

THI ĐUA CHUẨN BỊ TỔNG PHẢN CÔNG KỊP THỜI

Canh Dần - 1950 khép lại, bước sang năm mới Tân Mão - 1951, Bác nói: "Tháng đầu năm 1951 là lúc khoá sổ nửa trước và

mở màn nửa sau của thế kỷ XX", Bác có thư Chúc Tết mừng xuân Tân Mão - 1951, Bác thân ái chúc toàn thể đồng bào và kiều bào, chiến sĩ, anh chị em cán bộ, các cháu thanh niên, nhi đồng: "Trong năm cũ 1950, chúng ta đã cố gắng *thi đua*, chúng ta đã thu được khá nhiều kết quả tốt... Sang năm mới chúng ta phải cố gắng *thi đua* hơn nữa... Năm 1951 phải là một năm tiến bộ vượt bực của chúng ta... một năm nhiều thắng lợi to lớn"[1]. Trong thư chúc của Bác có bốn câu thơ:

Xuân này kháng chiến đã năm xuân,
Nhiều xuân thắng lợi càng gần thành công.
Toàn dân hăng hái một lòng
Thi đua chuẩn bị tổng phản công kịp thời.

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.7, tr.1.

Những lời thơ chúc rất thiết thực, cụ thể trên cơ sở thực tế của đất nước: *Xuân này kháng chiến đã năm xuân.* Trong 5 năm ấy, năm mùa xuân ấy, quân và dân ta đã lập nên những kỳ tích, những chiến công và giờ đây đang chuẩn bị cho bước đi chiến lược sắp tới của cuộc kháng chiến trường kỳ.

Với chiến thắng Việt Bắc Thu Đông 1947, chiến thắng Biên giới năm 1950 đã tạo bước phát triển mới, quyền chủ động trên chiến trường đã thuộc về quân đội ta, thế và lực cách mạng Việt Nam được tăng cường, quả đúng như lời chúc mang tính tổng kết, đánh giá: *Nhiều xuân thắng lợi càng gần thành công.* Thời gian nối tiếp thời gian, mùa xuân nối tiếp mùa xuân, thắng lợi nối tiếp thắng lợi. Cuộc kháng chiến nhất định thắng lợi hoàn toàn. Hai

câu thơ đầu thể hiện một niềm vui - niềm vui của Bác và niềm vui của cả dân tộc.

Xuân này kháng chiến đã năm xuân,
Nhiều xuân thắng lợi càng gần thành công.

Nhất định *thành công* bởi cuộc trường kỳ kháng chiến đã có bước chuyển quan trọng, đã qua hai giai đoạn phòng ngự, cầm cự và chuẩn bị chuyển sang tổng phản công. Bây giờ đây quân và dân ta đang thực hiện lời Bác chúc Tết Canh Dần - 1950: *Đẩy mạnh chuẩn bị tới/Chuyển mau sang tổng phản công.* Chuẩn bị phải có thời gian, phải kỹ càng, đầy đủ nhân lực, tài lực, vật lực, chiến thuật, chiến lược, đồng lòng, đồng sức, quyết tâm cao độ tranh thủ thời cơ, cho nên trong thơ *Chúc Tết Tân Mão - 1951* Bác chúc:

Toàn dân hăng hái một lòng
Thi đua chuẩn bị tổng phản công kịp thời.

Tại Đại hội lần thứ II của Đảng, Bác trình bày Báo cáo chính trị, nói rõ về chuẩn bị để chuyển mạnh sang tổng phản công là thế nào: "Trường kỳ kháng chiến có liên hệ mật thiết đến việc chuẩn bị tổng phản công. Kháng chiến trường kỳ nên chuẩn bị tổng phản công cũng phải trường kỳ... Vô luận thế nào, chuẩn bị càng cẩn thận, càng đầy đủ, thì tổng phản công càng chắc chắn, càng thuận lợi... Trong năm 1950, ta có *chuyển* hay không?... Có. Ta có *chuyển* và ta đang chuyển. Cuộc thắng lợi to về ngoại giao đầu năm và cuộc thắng lợi to về quân sự cuối năm 1950, là chứng cớ rõ rệt. Đã *tổng phản công chưa?* Chúng ta *vẫn đang chuẩn bị*

chuyển mạnh sang tổng phản công, chứ chưa phải đã thực hiện tổng phản công. Phải hiểu rõ chữ chuẩn bị *chuyển mạnh sang*... Bao giờ chuẩn bị *đầy đủ* thì chúng ta sẽ tổng phản công và lúc đó tổng phản công nhất định sẽ thắng lợi”[1].

Rõ là, những lời thơ chúc năm mới của Bác bao giờ cũng từ tình hình thực tế, bám sát thực tế đồng thời chỉ rõ nhiệm vụ của năm và của từng giai đoạn để phấn đấu đạt được thành quả tốt nhất, cao nhất:

Nhiều xuân thắng lợi càng gần thành công.

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.7, tr.31-32.

CHÚC TẾT NHÂM THÌN - 1952[1]

Xuân này, Xuân năm Thìn
Kháng chiến vừa 6 năm
Trường kỳ và gian khổ
Chắc thắng trăm phần trăm.
Chiến sĩ thi giết giặc
Đồng bào thi tăng gia
Năm mới thi đua mới
Thắng lợi ắt về ta.
Mấy câu thành thật nôm na
Vừa là kêu gọi vừa là mừng Xuân.

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.7, tr.292.

CHẮC THẮNG TRĂM PHẦN TRĂM

Những ngày cuối năm 1951, Bác trực tiếp đi kiểm tra tuyến đường số 3, thăm cơ quan tiếp nhận viện trợ tại hai vùng biên giới Việt Nam, Trung Quốc. Đầu năm mới dương lịch 1952, Bác có lời *Chúc năm mới* ngắn gọn: "..., tôi gửi lời thân ái chúc: Toàn thể đồng bào và kiều bào, Toàn thể chiến sĩ, Các anh chị em cán bộ, Các cụ phụ lão, các vị thân sĩ, Các cháu thanh niên, nhi đồng, *Năm mới ra sức thi đua ái quốc để thu nhiều thắng lợi hơn năm cũ*"[1].

Tết cổ truyền Nhâm Thìn - 1952 đến, vẫn từ nguồn mạch tư tưởng lớn, Bác chúc Tết đồng bào, chiến sĩ cả nước bằng thơ:

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.7, tr.272.

Bài thơ 10 câu, 8 câu thể ngũ ngôn, 2 câu thể lục bát. Lời thơ quả đúng là *thành thật nôm na*, rành rõ, dễ hiểu, đi vào lòng người.

Trong 8 câu thơ thể 5 chữ, 4 câu đầu thể hiện ý bao quát, chung nhất là, tính đến năm Nhâm Thìn - 1952 cuộc kháng chiến trường kỳ và gian khổ chống thực dân Pháp xâm lược bước vào năm thứ 6, quân và dân ta quyết tâm và anh dũng chiến đấu đến thắng lợi cuối cùng nên câu thơ thứ 4, Bác khẳng định mạnh mẽ: *Chắc thắng trăm phần trăm*. Một câu thơ đanh và chắc, kết lại 3 câu kể ở trên về thực tế cuộc kháng chiến đã trải qua, thực tế đã trải nghiệm.

Theo đó, cùng một dạng thức, một kiểu kết cấu tự nhiên liền mạch, 4 câu thơ tiếp

theo là lời kêu gọi *thi giết giặc, thi tăng gia, thi đua mới.* Và cũng như 4 câu thơ đầu, câu thơ thứ 4, một lần nữa được kết bằng câu khẳng định mạnh mẽ: *Thắng lợi ắt về ta.*

Cái cốt lõi, cái hồn của bài thơ chúc là niềm tin thắng lợi:

- *Chắc thắng trăm phần trăm*
- *Thắng lợi ắt về ta*

Cũng nhân ngày Tết, Bác có bài nói chuyện với đồng bào, chiến sĩ và kiều bào ta ở ngước ngoài về tình hình thế giới và trong nước. Bác phân tích kỹ, chỉ rõ sự lớn mạnh của lực lượng dân chủ và hoà bình, sự suy yếu và ngày càng chia rẽ của phe đế quốc, những tiến bộ về quân sự, kinh tế, văn hoá, xã hội của nước ta trong năm qua và đề ra những nhiệm vụ lớn

trong năm Nhâm Thìn - 1952. Đặc biệt, Bác nhấn mạnh phải quyết tâm chống và loại trừ ba căn bệnh cũng là ba vấn nạn đã xuất hiện và đang cản trở việc hoàn thành nhiệm vụ trọng đại và bước tiến của xã hội, đó là bệnh quan liêu, nạn tham ô, nạn lãng phí. Bác chỉ rõ thế nào là quan liêu, tham ô, lãng phí và Bác khẳng định: "... phải xem quan liêu, tham ô, lãng phí là những tội lỗi đối với Tổ quốc, đối với đồng bào. Người phạm tội có tội đã đành; người thấy những tội ấy mà không nêu ra, cũng như có tội" [1]. Bác yêu cầu khẩn thiết bộ đội, cơ quan, đoàn thể và nhân dân: "... phải tổ chức một phong trào thật thà tự phê bình và phê bình từ

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.7, tr.297.

cấp trên xuống, từ cấp dưới lên, toàn dân đều hăng hái tham gia, để giáo dục nhau, để cùng nhau tẩy trừ ba nạn kia, để dọn đường cho những thắng lợi mới”[1].

Mấy câu thơ chúc Tết và bài nói chuyện nhân dịp Tết của Bác thấm lòng người, khích lệ mọi người, Bác viết và nói *thành thật nôm na,* lời Bác nói và Bác yêu cầu thực hiện chống nạn quan liêu, tham ô, lãng phí vẫn đang là thời sự, vẫn nguyên giá trị của sự chỉ dẫn. Đảng và Nhà nước ta đang quyết tâm chống và tẩy trừ những tệ nạn này, quyết tâm thực hiện lời Bác dạy.

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.7, tr.297.

CHÚC TẾT QUÝ TỴ - 1953

Toàn thể chiến sĩ thi đua giết giặc,
Đồng bào cả nước đoàn kết một lòng,
Trường kỳ kháng chiến nhất định thắng lợi,
Độc lập thống nhất, nhất định thành công.

TRƯỜNG KỲ KHÁNG CHIẾN NHẤT ĐỊNH THẮNG LỢI

Quý Tỵ - 1953, Bác có hai bài thơ chúc, một bài chúc năm mới dương lịch, một bài chúc Tết Nguyên đán truyền thống.

Ngày 1 tháng 1 đầu năm dương lịch 1953, Bác chúc chiến sĩ, đồng bào:

Toàn thể chiến sĩ thi đua giết giặc,
Đồng bào cả nước đoàn kết một lòng,
Trường kỳ kháng chiến nhất định thắng lợi,
Độc lập thống nhất, nhất định thành công[1].

Lời chúc đầu tiên: *Toàn thể chiến sĩ thi đua giết giặc.* Vì sao lời chúc đầu tiên Bác dành cho các chiến sĩ?

Như chúng ta biết, cuối năm 1952, Bác và Bộ Chính trị quyết định mở chiến dịch Tây Bắc. Tham gia chiến dịch Tây Bắc gồm đại đoàn 308, 312, 316, tiểu đoàn 910 và các đơn vị hỏa lực phối hợp. Sau gần

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.8, tr.1.

hai tháng chiến đấu ác liệt, tính đến ngày 10-12-1952, quân và dân ta đã tiêu diệt hơn 6.000 tên địch, giải phóng hầu hết các tỉnh Tây Bắc, mở rộng vùng giải phóng, nối liền Tây Bắc với căn cứ địa Việt Bắc. Ngày 19 tháng 12, Bác ra *Lời kêu gọi nhân dịp kỷ niệm 6 năm toàn quốc kháng chiến,* Bác chỉ rõ và nhận định: "Đầu năm nay, ta thắng to trong chiến dịch Hòa Bình. Cuối năm nay, ta thắng to trong chiến dịch Tây Bắc.... Ta thắng to vì nhân dân ta đoàn kết chặt chẽ, vì chiến sĩ ta chiến đấu dũng cảm..."[1].

Từ nhận định trong lời kêu gọi được chuyển thành hai câu thơ đầu trong bài thơ *Chúc năm mới 1953:*

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.7, tr.518.

Toàn thể chiến sĩ thi đua giết giặc
Đồng bào cả nước đoàn kết một lòng.

Hai câu thơ vừa là lời chúc vừa là lời kêu gọi không phải tự nhiên, ngẫu nhiên mà có được, nó xuất phát trên cơ sở từ thực tế cuộc kháng chiến, từ những nhân tố bảo đảm cho kháng chiến thắng lợi. Bác chúc, Bác kêu gọi *toàn thể, cả nước, chiến sĩ, đồng bào*, một cộng đồng dân tộc đồng tâm hiệp lực chiến đấu anh dũng để đạt được thắng lợi cả hai mục tiêu cách mạng: *Kháng chiến thắng lợi* và *Độc lập thống nhất thành công*. Đó là lôgích gợi mở dẫn đến hai câu kết bài thơ:

Trường kỳ kháng chiến nhất định thắng lợi,
Độc lập thống nhất, nhất định thành công.

Nếu hai câu thơ đầu vừa là lời chúc vừa là lời kêu gọi, thì hai câu cuối vừa là lời chúc vừa là lời khẳng định chắc đanh. Lời chúc, lời khẳng định được thể hiện mạnh mẽ hai lần ở hai câu thơ bằng từ khẳng định *nhất định*: *Trường kỳ kháng chiến nhất định thắng lợi/Độc lập thống nhất, nhất định thành công*. Đây cũng chính là hai khẩu hiệu chiến lược của cuộc kháng chiến mà Bác và Đảng đã đề ra. Khẩu hiệu đi vào thơ, thành thơ một cách tự nhiên hợp tình, hợp lý, lan tỏa.

Chiến dịch Tây Bắc kết thúc thắng lợi, ngày 29-1-1953, Bác đến dự Hội nghị tổng kết chiến dịch, Bác biểu dương quân và dân ta đã quyết tâm đánh thắng địch nhưng không được tự kiêu, tự mãn, Bác tặng mỗi Trung đoàn 25 huy hiệu để thưởng cho các chiến sĩ có thành tích xuất

sắc. Một tuần trước Tết cổ truyền của dân tộc, ngày 6-2-1953 Bác đến nói chuyện tại buổi khai mạc lớp chỉnh huấn cán bộ đảng, dân, chính ở các cơ quan Trung ương về chỉnh Đảng. Bác nói rõ vì sao phải chỉnh Đảng: "Đảng Lao động Việt Nam là thừa kế của Đảng Cộng sản Đông Dương, là một Đảng anh hùng. Vì Đảng đã lãnh đạo nhân dân nổi lên làm cuộc Cách mạng Tháng Tám thành công, đã lãnh đạo bộ đội, nhân dân kháng chiến mấy năm và càng kháng chiến càng mạnh. Nếu Đảng đã thập toàn thập mỹ thì tại sao lại phải chỉnh? Là vì có đông đảng viên gương mẫu, tận tâm tận lực phục vụ cách mạng, nhân dân, giai cấp, nhưng còn một số, không phải là ít, không làm đúng chính sách của Đảng, của Chính phủ, không đi đúng đường lối của nhân dân, còn tếu.

Những đảng viên ấy chưa thực đúng đắn cho nên phải chỉnh?”[1].

Trên đà thắng lợi của cuộc kháng chiến và sự lớn mạnh của cách mạng, Đảng quyết tâm chỉnh Đảng tạo nên sức mạnh to lớn, hoàn thành sứ mệnh lịch sử, đưa cuộc kháng chiến đến thắng lợi hoàn toàn. Trong khí thế đó, nhân dân ta hồ hởi đón Tết Nguyên đán Quý Tỵ - 1953, đón thơ chúc Tết - mừng Xuân Quý Tỵ - 1953 của Bác:

Mừng năm Thìn vừa qua,
Mừng Xuân Tỵ đã tới.
Mừng phát động nông dân,
Mừng hậu phương phấn khởi.
Mừng tiền tuyến toàn quân
Thi đua chiến thắng mới.

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.8, tr.50.

Mừng toàn dân kết đoàn,
Mừng kháng chiến thắng lợi.
Mừng năm mới, nhiệm vụ mới,
Lực lượng mới, thành công mới.
Mừng toàn thể chiến sĩ và đồng bào,
Mừng phe dân chủ hòa bình thế giới.

Bài thơ có 12 câu, chữ *Mừng* được đặt mở đầu ở 10 câu. Đây đúng là bài thơ mừng. Lời mừng đầy đủ, toàn diện: Mừng Tết, mừng Xuân, Mừng hậu phương, Mừng tiền tuyến, Mừng thi đua, Mừng đoàn kết, Mừng chiến thắng, Mừng nhiệm vụ mới, lực lượng mới, thành công mới, Mừng đồng bào, Mừng chiến sĩ, Mừng phe dân chủ hòa bình thế giới. Nhịp thơ dồn dập, gấp, hứng khởi, lan toả âm vang. Những lời mừng của Bác báo hiệu năm Quý Tỵ - 1953, cuộc kháng chiến trường kỳ của dân tộc ta, với thế và lực, sẽ chủ động

chuyển giai đoạn quyết định từ cầm cự sang tổng phản công. Tình hình đã diễn ra đúng như vậy. Và, chỉ năm sau - năm 1954 quân và dân ta đã làm nên chiến công hiển hách, lừng lẫy Điện Biên, chấn động địa cầu. Đúng như lời Bác chúc:

Trường kỳ kháng chiến nhất định thắng lợi.

CHÚC TẾT GIÁP NGỌ - 1954

Năm mới, quân dân ta có hai nhiệm vụ rành rành:

- Đẩy mạnh kháng chiến để giành độc lập tự do,

- Cải cách ruộng đất là công việc rất to.

Dần dần làm cho người cày có ruộng, khỏi lo nghèo nàn.

Quân và dân ta nhất trí kết đoàn,

Kháng chiến, kiến quốc nhất định hoàn toàn thành công.

Hoà bình dân chủ thế giới khắp Nam Bắc Tây Đông,

Năm mới, thắng lợi càng mới, thành công càng nhiều.

NĂM MỚI QUÂN DÂN TA CÓ HAI NHIỆM VỤ RÀNH RÀNH

Mồng một Tết Nguyên đán Giáp Ngọ - 1954, Bác có Thơ chúc Tết ngày Nguyên đán năm Giáp Ngọ.

Những năm trước đây, lời đầu tiên của những bài thơ chúc Tết, bao giờ Bác cũng chúc năm mới đồng bào và chiến sĩ, sau đó Bác chúc thực hiện nhiệm vụ của năm. Ở bài thơ *Chúc Tết Giáp Ngọ - 1954,* Bác nói ngay nhiệm vụ:

Năm mới, quân dân ta có hai nhiệm vụ rành rành

Nhiệm vụ rành rành là rất rõ, hết sức rõ ràng, phải tập trung gấp rút tiến hành:

Thứ nhất: *Đẩy mạnh kháng chiến để giành độc lập tự do.*

Năm 1954, cuộc kháng chiến trường kỳ đã tiến đến cao trào, là giai đoạn tổng lực tổng phản công. Bác chúc Tết Nguyên đán Giáp Ngọ vào ngày mồng một, ứng vào Dương lịch là mồng 3 tháng 2, thời điểm này ta đang khẩn trương chuẩn bị cho trận quyết chiến chiến lược Điện Biên Phủ. Chỉ còn hơn một tháng nữa là 13-3, ngày ta đánh trận mở màn. Trước trận đánh quyết định, nhân ngày Tết Bác có *Thư gửi các cán bộ và chiến sĩ nhân dịp Tết Nguyên đán năm Giáp Ngọ,* Bác thân ái gửi lời "Chúc các chú: Năm mới, cố gắng mới, thắng lợi mới"[1]. Bác động viên, khích lệ: "Các chú đã lập được nhiều chiến công. Hôm nay ngày Tết, các chú lại đang xung phong chiến đấu gian khổ,

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.8, tr.401.

thi đua giết giặc. Bác luôn luôn nhớ các chú. Bác mong các chú nêu cao quyết tâm, chiến đấu bền bỉ, thu nhiều thắng lợi hơn nữa, làm cho mùa xuân năm nay thành *mùa Xuân đại thắng lợi*. Bác chờ tin thắng trận các chú gửi về mừng quà Tết cho Bác. Bác chuẩn bị sẵn giải thưởng cho đơn vị và cá nhân có nhiều chiến công"[1].

Quân và dân ta thực hiện lời Bác đã hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ năm 1954. Sau "Năm mươi chín ngày đêm, khoét núi, ngủ hầm, mưa dầm, cơm vắt/Máu trộn bùn non/Gan không núng/Chí không mòn" quân ta đã hoàn thành xuất sắc chiến dịch lịch sử Điện Biên Phủ, kết thúc toàn thắng cuộc kháng chiến trường kỳ chống thực dân Pháp xâm lược 9 năm.

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.8, tr.401.

Lời Bác chúc đã thành hiện thực: *Làm cho mùa xuân năm nay thành mùa Xuân đại thắng lợi.*

Thứ hai: *Cải cách ruộng đất là công việc rất to.*

Đây là cuộc cách mạng to lớn đối với nông dân, xoá đi sự bất công, nghèo nàn *làm cho người cày có ruộng*[1], đem lại bước đầu cuộc sống ấm no. Cải cách ruộng đất thành công là một thắng lợi lớn, lần đầu tiên trong lịch sử nước ta ruộng đất về tay nông dân, người cày có ruộng, nông dân làm chủ ruộng đồng. Tuy nhiên, trong chỉ đạo thực hiện và trong thực thi cụ thể

---

1. Cải cách ruộng đất đã đem lại hơn 800 nghìn ha ruộng đất được chia cho hơn 2 triệu hộ nông dân (chiếm 72,8% số hộ nông dân ở miền Bắc) không có ruộng hoặc thiếu ruộng đất.

đã mắc một số sai lầm. Nhưng không thể phủ nhận thắng lợi của cải cách ruộng đất, một cuộc cách mạng về ruộng đất đã giải phóng nông dân khỏi ách thống trị phong kiến từ hàng ngàn năm, xoá bỏ hoàn toàn sự chiếm hữu ruộng đất của giai cấp địa chủ. Tại Hội nghị Ban Chấp hành Trung ương Đảng lần thứ 10, khoá II, Bác và Đảng đã khẳng định thắng lợi, đồng thời nghiêm khắc kiểm điểm những sai lầm và kiên quyết sửa chữa, Bác nói: "Vì Đảng ta là một đảng chỉ vì lợi ích của nhân dân mà phấn đấu, ngoài ra không có một lợi ích riêng nào khác. Trải qua bao nhiêu năm đấu tranh anh dũng và gian khổ, Đảng ta không bao giờ sợ gian khổ, sợ khó và cũng không hề sợ vạch rõ khuyết điểm của mình. Có khuyết điểm thì Đảng thành khẩn nhận và kiên quyết

sửa chữa”[1]. Trước Quốc hội, Bác rơm rớm lệ, thay mặt Đảng, Chính phủ nhận khuyết điểm, xin lỗi quốc dân đồng bào và hứa tiến hành sửa sai kịp thời.

Năm 1954, một năm thắng lợi toàn diện, một năm thành công lớn, là một dấu mốc lịch sử vẻ vang của dân tộc. Thắng lợi của cách mạng Việt Nam đồng thời cũng là thắng lợi của hoà bình dân chủ, của lực lượng tiến bộ trên toàn thế giới, như lời Bác chúc:

Kháng chiến, kiến quốc nhất định hoàn toàn thành công.

Hoà bình dân chủ thế giới khắp Nam Bắc Tây Đông,

Năm mới, thắng lợi càng mới, thành công càng nhiều.

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.10, tr.446.

Trong 22 bài thơ chúc Tết của Bác, bài thơ *Chúc Tết Giáp Ngọ - 1954* được viết với những câu thơ dài nhất, liên tục và liền mạch chuyển tải một nội dung vừa cụ thể vừa bao quát với một nhịp điệu gấp, mạnh mẽ mang khí thế của người nắm chắc chiến thắng.

CHÚC TẾT BÍNH THÂN - 1956[1]

Thân ái mấy lời chúc Tết:
Toàn dân đoàn kết một lòng,
Miền Bắc thi đua xây dựng,
Miền Nam giữ vững thành đồng,
Quyết chí, bền gan phấn đấu,
Hoà bình, thống nhất thành công.

QUYẾT CHÍ, BỀN GAN PHẤN ĐẤU

Hơn một tháng trước Tết Nguyên đán Ất Mùi - 1955, Bác, Trung ương Đảng,

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.10, tr.236.

Chính phủ từ Việt Bắc đã trở về Hà Nội sau những năm tháng kháng chiến trường kỳ. Tết đến, Bác có *Thư Chúc mừng năm mới* mang tinh thần mới. Trong thư có đôi câu đối, có lẽ thay cho thơ: "Năm mới, với tinh thần và cố gắng mới, chúng ta quyết làm tròn nhiệm vụ để tranh lấy thắng lợi mới trong công cuộc hoà bình. Vậy có câu đối Tết nôm na:

Hoà bình, Thống nhất, Độc lập, Dân chủ - Tam dương khai thái.

Đoàn kết, Thi đua, Tăng gia, Tiết kiệm - Ngũ phúc lâm môn"[1].

Cuối năm 1955, chuẩn bị bước sang năm mới Bính Thân - 1956, Bác có *Lời kêu gọi thi đua sản xuất và tiết kiệm*

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.9, tr.281.

năm 1956: "Để đẩy mạnh việc củng cố miền Bắc, làm cơ sở cho công cuộc đấu tranh thống nhất nước nhà, Chính phủ sẽ thi hành kế hoạch khôi phục kinh tế năm 1956 bao gồm nông nghiệp, công nghiệp, thương nghiệp, giao thông vận tải; nhưng sản xuất nông nghiệp là *chủ yếu*... Kế hoạch sản xuất và tiết kiệm của chúng ta nhất định thực hiện được"[1].

Ngày đầu năm mới 1956 và Tết Nguyên đán Bính Thân - 1956 Bác gửi *Lời chúc mừng năm mới* và *Thơ chúc mừng năm mới,* Bác thay mặt Đảng và Chính phủ: "thân ái chúc tất cả mọi người năm mới đoàn kết, vui vẻ, mạnh khoẻ, cố gắng và tiến bộ"[2], Bác khẳng định: "Chúng ta đã

1, 2. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.10, tr.212-214, 231.

chiến đấu trường kỳ và gian khổ mới có thắng lợi như ngày nay. Trong cuộc đấu tranh chính trị gay go, phức tạp, để củng cố và phát triển thắng lợi ấy, để giữ vững hoà bình, thực hiện thống nhất, hoàn thành độc lập và dân chủ trong cả nước, chúng ta quyết không sợ khó khăn nào, không ngại cố gắng nào. Cho nên chúng ta nhất định thắng lợi"[1]. *Thơ chúc mừng năm mới* cùng chung tinh thần như Bác khẳng định trong *Lời chúc mừng năm mới:*

Thân ái mấy lời chúc Tết:
Toàn dân đoàn kết một lòng,
Miền Bắc thi đua xây dựng,
Miền Nam giữ vững thành đồng,
Quyết chí, bền gan phấn đấu,
Hoà bình, thống nhất thành công.

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.10, tr.235.

Đất nước tạm thời chia cắt làm hai miền. Nhiệm vụ hai miền khác nhau, Bác chúc:

Miền Bắc thi đua xây dựng,
Miền Nam giữ vững thành đồng,

Miền Bắc xây dựng cơ sở vật chất, từng bước tiến lên chủ nghĩa xã hội, làm cơ sở vững chắc cho miền Nam đấu tranh đánh đuổi quân thù, giữ vững Thành đồng Tổ quốc. Việc thực hiện hai nhiệm vụ được Bác gói gọn bằng hai từ *thi đua* và *giữ vững.*

Tuy nhiệm vụ hai miền khác nhau, nhưng cùng một mục tiêu đấu tranh *thống nhất đất nước.*

Để thực hiện hai nhiệm vụ, Bác vừa chúc vừa kêu gọi:

- *Toàn dân đoàn kết một lòng*
- *Quyết chí, bền gan phấn đấu*

Đoàn kết đã trở thành truyền thống của dân tộc, chỉ cần phát huy. Tinh thần và tư tưởng chủ đạo của bài thơ đọng lại và toát ra ở hai câu cuối:

Quyết chí, bền gan phấn đấu,
Hoà bình, thống nhất thành công.

Bài thơ 6 câu, mỗi câu 6 chữ súc tích với lời chúc *thân ái* tràn đầy tình cảm, thấm lòng người, động viên, cổ vũ, kêu gọi *Toàn dân đoàn kết một lòng, Quyết chí, bền gan phấn đấu.*

Lần đầu tiên trong thơ chúc Tết Bác dùng 2 chữ *Thân ái* - Bác hoà làm một với toàn dân.

CHÚC TẾT KỶ HỢI - 1959[1]

Chúc mừng đồng bào năm mới,
Đoàn kết thi đua tiến tới,
Hoàn thành kế hoạch ba năm,
Thống nhất nước nhà thắng lợi.

HOÀN THÀNH KẾ HOẠCH BA NĂM

Tết Kỷ Dậu - 1957, Bác thay mặt Đảng và Chính phủ chúc Tết đồng bào, bộ đội, công an, cán bộ các ngành các cấp, các cụ phụ lão, các cháu thanh niên và nhi đồng:

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.12, tr.1.

"Năm mới mạnh khoẻ, vui vẻ, đoàn kết, tiến bộ"[1] và Bác nhấn mạnh: "Sang năm mới, khẩu hiệu của chúng ta về *kinh tế* là: Tăng gia sản xuất, Thực hành tiết kiệm, Nâng cao ý thức tự lực cánh sinh... *Về chính trị là:* Thực hiện đúng Cương lĩnh của Mặt trận Tổ quốc Việt Nam, đoàn kết toàn dân, củng cố miền Bắc, tranh thủ miền Nam, đòi thi hành đúng đắn Hiệp định Giơnevơ, ra sức đấu tranh cho sự nghiệp thiêng liêng thống nhất nước nhà"[2].

Tết Mậu Tuất - 1958, trong thư chúc Tết, sau lời chúc, Bác nói tình hình thế giới và trong nước năm vừa qua để đồng bào rõ thêm. Về tình hình trong nước, Bác nói: "*Trong nước ta* từ khi hoà bình lập lại đến nay, toàn dân ta từ Bắc đến Nam

---

1, 2. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.10, tr.492-493.

ra sức phấn đấu để hoàn thành sự nghiệp cách mạng dân tộc dân chủ trong cả nước. Nhân dân miền Bắc đã vượt nhiều khó khăn gian khổ, căn bản đã hoàn thành cải cách ruộng đất, đã thu được nhiều thành tích trong công cuộc khôi phục kinh tế và phát triển văn hoá, làm cho miền Bắc càng thêm vững vàng. Đồng bào miền Nam đã bền bỉ và anh dũng đấu tranh chống chế độ bạo tàn của Mỹ - Diệm, đòi cải thiện đời sống, đòi tự do dân chủ, đòi thống nhất nước nhà bằng phương pháp hoà bình... Sang năm mới, thời kỳ khôi phục kinh tế đã kết thúc và mở đầu thời kỳ phát triển kinh tế một cách có kế hoạch. Đó là một tiến bộ mới trong sự nghiệp cách mạng của nhân dân ta... Chúng ta đoàn kết nhất trí, cả nước một lòng, ra sức phấn đấu thì chúng ta

nhất định thắng lợi!... Việt Nam hoà bình, thống nhất, độc lập, dân chủ và giàu mạnh muôn năm!”[1].

Tết Nguyên đán Kỷ Hợi - 1959 đến, khi ấy Bác đang dẫn đầu Đoàn đại biểu Đảng ta dự Đại hội lần thứ XXI của Đảng Cộng sản Liên Xô. Phút giao thừa 30 Tết (ngày 9-2-1959), thời khắc chuyển từ năm cũ Mậu Tuất - 1958 sang năm mới Kỷ Hợi - 1959, Đài tiếng nói Việt Nam phát đi tiếng nói Bác Hồ chúc Tết:

Chúc mừng đồng bào năm mới,
Đoàn kết thi đua tiến tới,
Hoàn thành kế hoạch ba năm,
Thống nhất nước nhà thắng lợi.

Bài thơ ngắn gọn, nhấn mạnh hai nhiệm vụ chính: đoàn kết thi đua hoàn thành

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.11, tr.216-218.

kế hoạch ba năm và đấu tranh thống nhất đất nước.

Về nhiệm vụ thứ nhất: *Hoàn thành kế hoạch ba năm*

Trước Tết Nguyên đán, ngày 19-1-1959, Bác đến nói chuyện tại Hội nghị cán bộ Đoàn Thanh niên Lao động Việt Nam: "Năm 1959 là năm bản lề của kế hoạch 3 năm, phải đẩy mạnh sản xuất về công nghiệp, nông nghiệp và đẩy mạnh phát triển văn hoá"[1]. Tại Đại hội lần thứ XXI của Đảng Cộng sản Liên Xô, trong *Lời chào mừng,* ngày 29-1-1959, Bác thông tin về tình hình đất nước lúc bấy giờ: "Hiện nay, chúng tôi đang ra sức thực hiện kế hoạch Nhà nước 3 năm (1958-1960) phát triển và cải tạo nền kinh tế quốc dân

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.12, tr.18.

theo chủ nghĩa xã hội, phát triển văn hoá, nhằm nâng cao dần đời sống của nhân dân. Nhiệm vụ cơ bản của chúng tôi ở miền Bắc Việt Nam hiện nay là phải đẩy mạnh công cuộc cách mạng xã hội chủ nghĩa: Trước mắt là đẩy mạnh cuộc cải tạo xã hội chủ nghĩa đối với nông nghiệp, thủ công nghiệp và công thương nghiệp tư bản chủ nghĩa, đồng thời ra sức củng cố và phát triển thành phần kinh tế quốc doanh, lực lượng lãnh đạo của nền kinh tế quốc dân... Nhiệm vụ và mục tiêu phấn đấu của nhân dân Việt Nam hiện nay là hoàn thành thắng lợi kế hoạch Nhà nước 3 năm, củng cố miền Bắc, đưa miền Bắc tiến lên chủ nghĩa xã hội, thực hiện thống nhất nước nhà trên cơ sở độc lập và dân chủ"[1].

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.12, tr.65-66.

Về nhiệm vụ thứ hai: *Thống nhất nước nhà thắng lợi*

Đấu tranh thống nhất nước nhà là mục tiêu thường trực trong Bác, là hành động của toàn quân, toàn dân. Đến thăm cán bộ và sinh viên Việt Nam đang công tác và học tập ở Mátxcơva, ngày 1-2-1959, Bác giải thích về đấu tranh thống nhất: "Các cô, các chú, các cháu hay hỏi bao giờ thì thống nhất. Câu ấy khó trả lời mà cũng rất dễ trả lời. Nếu hỏi ngày nào, tháng nào thống nhất thì khó. Nhưng ta nhất định thống nhất. Trước đây, ta kháng chiến, đánh bại kẻ địch lúc chúng đang mạnh hơn ta. Vậy mà ta thắng lợi... Bây giờ ta mạnh, ta càng nhất định thắng lợi, miễn là ta cũng đoàn kết và quyết tâm. Muốn thống nhất nhanh thì mọi người phải làm trọn và làm vượt mức

nhiệm vụ giao cho mình. Ai ai cũng làm được như thế về cả ba mặt: chính trị, kinh tế, đoàn kết thì ta thắng, địch thua, mà ta thắng, địch thua là thống nhất được”[1].

Nhân Tết Kỷ Hợi - 1959, Bác đến chúc Tết các cháu thiếu nhi Việt Nam đang học tập tại Mátxcơva, Bác yêu thương chân thành chúc các cháu với một cái nhìn, một quan niệm rộng mở: “Tết bây giờ khác trước rồi. Mùa Xuân của chúng ta không phải là ba tháng mà dài hơn. Gia đình, họ hàng của ta cũng đông hơn trước rất nhiều vì gia đình ta là gia đình cộng sản chủ nghĩa. Bác không những chúc Tết các cháu mà chúc tất cả các cháu nhi đồng trong đại gia đình đó”[2].

Bác của chúng ta bao giờ cũng trọn vẹn

1, 2. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.12, tr.70, 75.

nghĩa tình với dân, với nước, với bạn bè quốc tế. Nội dung thơ chúc Tết của Bác bao giờ cũng xuất phát từ thực tế và yêu cầu của thực tế:

Đoàn kết thi đua tiến tới,
Hoàn thành kế hoạch ba năm,
Thống nhất nước nhà thắng lợi.

CHÚC TẾT CANH TÝ - 1960[1]

Mừng Nhà nước ta 15 Xuân xanh!
Mừng Đảng chúng ta 30 tuổi trẻ!
Chúc đồng bào ta đoàn kết thi đua,
Xây dựng miền Bắc xã hội chủ nghĩa.
Chúc đồng bào ta bền bỉ đấu tranh,
Thành đồng miền Nam vững bền mạnh mẽ,
Cả nước một lòng, hăng hái tiến lên,
Thống nhất nước nhà, Bắc Nam vui vẻ!

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.12, tr.399.

MỪNG NHÀ NƯỚC TA 15 XUÂN XANH! MỪNG ĐẢNG CHÚNG TA 30 TUỔI TRẺ!

Trước Tết Nguyên đán Canh Tý - 1960 mười ngày, Bác cho đăng Báo *Nhân dân* số 2402 ra ngày 18-1-1960 bài *Mừng Tết Nguyên đán thế nào?*, ký bút danh Trần Lực: "Suốt năm chúng ta thi đua lao động sản xuất. Nhân ngày Nguyên đán, chúng ta vui chơi một hôm để chào Xuân. Việc đó cũng đúng thôi. Nhưng chúng ta nên mừng Xuân một cách vui vẻ và lành mạnh ... làm cho Tết Canh Tý thành một Tết vui vẻ và tưng bừng, đồng thời là một Tết tiết kiệm và thắng lợi.

Trăm năm trong cõi người ta,
Cần kiệm xây dựng nước nhà mới ngoan.

Mừng Xuân, Xuân cả thế gian,
Phải đâu lãng phí cỗ bàn mới Xuân"[1]

Như vậy, Bác nhấn mạnh Tết Nguyên đán Canh Tý - 1960 là Tết *vui vẻ và tưng bừng,* là Tết *tiết kiệm, cần kiệm xây dựng nước nhà.*

Đầu năm mới dương lịch 1960, Bác có thơ chúc Tết - mừng Xuân cho cả Tết dương lịch và Tết âm lịch. Bài thơ có 3 phần rõ rệt:

Phần 1: Mở đầu bài thơ là những câu mừng:

Mừng Nhà nước ta 15 Xuân xanh!
Mừng Đảng chúng ta 30 tuổi trẻ!

Trọng tâm và tinh thần chủ đạo của thơ chúc năm này là Bác *mừng Nhà nước,*

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.12, tr.440-441.

mừng Đảng ta. Ngày 27-1-1960, tức 30 Tết Canh Tý, Báo *Nhân dân* đăng bài *Mừng xuân vĩ đại* của Bác, bài báo nói rõ chủ đề mừng Tết, mừng Xuân Canh Tý - 1960: "Đặc biệt năm nay chúng ta mừng Xuân với nhiều thắng lợi vẻ vang. Mừng Đảng ta 30 tuổi. Mừng nước nhà 15 xuân"[1].

Tính từ năm 1945 đến năm 1960 là 15 năm, đất nước ta đã trải qua biết bao biến chuyển, Cách mạng Tháng Tám thành công, cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp kết thúc thắng lợi, miền Bắc hoàn toàn giải phóng, từng bước xây dựng chủ nghĩa xã hội, miền Nam chiến đấu kiên cường, giữ vững thành đồng Tổ quốc. Nhà nước ta trưởng thành về nhiều mặt. Năm 1960 phấn đấu hoàn thành xuất sắc

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.12, tr.456.

kế hoạch nhà nước 3 năm (1958-1960). Bác nói: "Trọng tâm của kế hoạch 3 năm là thực hiện cải tạo xã hội chủ nghĩa đối với nông nghiệp, thủ công nghiệp và công thương nghiệp tư bản chủ nghĩa tư doanh; khâu chính là cải tạo và phát triển *nông nghiệp*"[1], "Chúng ta mừng Xuân một cách vui vẻ tưng bừng, nhưng tuyệt đối không lãng phí. Chúng ta ra sức thi đua tăng gia sản xuất và thực hành tiết kiệm để hoàn thành vượt mức kế hoạch Nhà nước, để Xuân sau thắng lợi hơn Xuân này"[2].

Năm 1960 là năm Đảng ta tròn 30 tuổi và một sự kiện trọng đại diễn ra: Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ III của Đảng. Tại lễ kỷ niệm 30 năm Ngày thành lập Đảng, Bác có bài nói quan trọng về sự

1, 2. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.12, tr.413, 456.

vĩ đại của Đảng và nhân kỷ niệm này, Bác có bài viết cho Tạp chí *Những vấn đề hoà bình và chủ nghĩa xã hội,* số 2, năm 1960: "Năm nay, Đảng ta 30 tuổi chẵn. Trong 30 năm, Đảng ta đã kinh qua những cuộc đấu tranh oanh liệt và thu được nhiều thắng lợi vẻ vang"[1], "Với tất cả tinh thần khiêm tốn của người cách mạng, chúng ta vẫn có quyền nói rằng: *Đảng ta thật là vĩ đại!...*

Đảng ta vĩ đại như biển rộng, như núi cao,
Ba mươi năm phấn đấu và thắng lợi biết bao nhiêu tình.
Đảng ta là đạo đức, là văn minh,
Là thống nhất, độc lập, là hoà bình ấm no.
Công ơn Đảng thật là to,

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.12, tr.405.

Ba mươi năm lịch sử Đảng là cả một pho lịch sử bằng vàng"[1].

Phần 2: Sau lời *mừng Nhà nước, mừng Đảng*, Bác chúc:

Chúc đồng bào ta đoàn kết thi đua,
Xây dựng miền Bắc xã hội chủ nghĩa.
Chúc đồng bào ta bền bỉ đấu tranh,
Thành đồng miền Nam vững bền mạnh mẽ

Bác chúc đồng bào hai miền thực hiện hai nhiệm vụ chiến lược *Xây dựng miền Bắc xã hội chủ nghĩa* và giữ vững *Thành đồng miền Nam*.

Trong bài thơ chúc này, Bác dùng chữ *ta* đến 4 lần: *nhà nước ta, Đảng chúng ta, đồng bào ta* (2 lần). *Ta* ở đây là một khối

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.12, tr.400-404.

thống nhất, Đảng, Nhà nước, Bác, đồng bào là một, không có gì ngăn cách, không có gì cách biệt, là tự xưng, là niềm tự hào,...

Phần 3: Với một niềm tự hào, với những thành tựu đạt được, với quyết tâm chiến lược, Bác kết bài thơ chúc Tết bằng một niềm tin, bằng một tương lai tất yếu sẽ đến:

Thống nhất nước nhà, Bắc Nam vui vẻ!

CHÚC TẾT TÂN SỬU - 1961

Mừng năm mới, mừng xuân mới,
Mừng Việt Nam, mừng thế giới,
Đường lên hạnh phúc rộng thênh thênh,
Kế hoạch 5 năm thêm phấn khởi.
Chúc miền Bắc hăng hái thi đua!
Chúc miền Nam đoàn kết tiến tới!
Chúc hòa bình thống nhất thành công!
Chúc chủ nghĩa xã hội thắng lợi!

ĐƯỜNG LÊN HẠNH PHÚC RỘNG THÊNH THÊNH

Cả bài thơ phơi phới một niềm vui,

một nỗi mừng. Câu thơ nào cũng toát lên khí thế lạc quan, thể hiện sự vui mừng. Toàn bài thơ là khúc ca vui mừng hướng vào năm mới với niềm tin tất thắng của sự nghiệp cách mạng nước ta hòa cùng thắng lợi của phe xã hội chủ nghĩa và nhân dân yêu chuộng hòa bình thế giới. Hỏi có niềm vui mừng lớn nào bằng niềm vui mừng bảo vệ và xây dựng đất nước, kháng chiến thắng lợi, kiến quốc thành công. Niềm vui mừng lớn ấy như không nén được đã cất lên ngay từ hai câu thơ đầu với bốn lần lời mừng:

Mừng năm mới, mừng xuân mới
Mừng Việt Nam, mừng thế giới

Và, liền sau đó một tiếng reo sảng khoái tự nhiên như một tất yếu:

Đường lên hạnh phúc rộng thênh thênh

Để rồi đi đến bốn lời chúc chân thành, thực tế, trọn vẹn:

Chúc miền Bắc hăng hái thi đua!
Chúc miền Nam đoàn kết tiến tới!
Chúc hòa bình thống nhất thành công!
Chúc chủ nghĩa xã hội thắng lợi.

Những lời mừng, lời chúc ấy không phải ngẫu nhiên, ngẫu hứng, bột phát, mà nó được viết ra trên cơ sở những sự kiện lịch sử của một chặng đường cách mạng đã qua và định hướng cho một chặng đường tiếp nối mà tác giả là một tác nhân, một chứng nhân. Chỉ tính trước đó, năm 1960, đã có những sự kiện lịch sử như các mốc son của sự phát triển cách mạng Việt Nam và cách mạng thế giới, nên khi đọc câu thơ *Mừng Việt Nam, mừng thế giới*, chúng ta hiểu ngay đó là: Đại hội lần thứ III của Đảng

khai mạc trọng thể lần đầu tiên tại Thủ đô Hà Nội ngày 5-9-1960 trong niềm hân hoan, phấn khởi của toàn Đảng, toàn dân và toàn quân. Đại hội đã đề ra hai nhiệm vụ chiến lược: Xây dựng chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc và đấu tranh thống nhất Tổ quốc. Tại Đại hội này, lần đầu tiên Đảng hoạch định và thông qua kế hoạch 5 năm lần thứ nhất 1961-1965, triển khai công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội mở *đường lên hạnh phúc.* Văn kiện Đại hội III ghi rõ: "*... xây dựng bước đầu cơ sở vật chất và kỹ thuật của chủ nghĩa xã hội, đồng thời hoàn thành cải tạo xã hội chủ nghĩa, làm cho nền kinh tế miền Bắc nước ta trở thành một nền kinh tế xã hội chủ nghĩa*"[1]. Cũng

1. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đảng Toàn tập,* Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2004, t.21, tr.836.

trong năm 1960, thực hiện chủ trương của Trung ương Đảng và quán triệt Nghị quyết Đại hội lần thứ III của Đảng, trên đà thắng lợi của phong trào Đồng khởi, sự tiến triển của cách mạng miền Nam, Đại hội đại biểu quốc dân miền Nam tiến hành vào ngày 20-12-1961 đã thành lập *Mặt trận Dân tộc giải phóng miền Nam,* đánh dấu một bước ngoặt lịch sử của cách mạng miền Nam. Từ đây, cách mạng miền Nam có một tổ chức quần chúng với đầy đủ tính pháp lý và danh nghĩa chính đáng để hiệu triệu quần chúng đánh đuổi giặc, giải phóng miền Nam, kêu gọi các chính phủ, các tổ chức và những người có lương tri trên thế giới đoàn kết ủng hộ sự nghiệp đấu tranh chính nghĩa thống nhất đất nước của nhân dân ta.

Với thế giới, năm 1960 cũng đã diễn ra

những sự kiện đáng mừng mà trong thơ chúc Tết, Bác đã có lời *Mừng thế giới.* Đó là: Hội nghị các Đảng Cộng sản, Đảng Công nhân, Đảng Lao động các nước xã hội chủ nghĩa sau kỷ niệm 40 năm Cách mạng Tháng Mười; tiếp theo đó là Hội nghị 64 Đảng Cộng sản, Đảng Công nhân, Đảng Lao động trên toàn thế giới. Cả hai hội nghị đã tỏ rõ sự đoàn kết chặt chẽ, tỏ rõ quyết tâm của giai cấp công nhân và nhân dân lao động đấu tranh cho hòa bình thế giới, cho độc lập dân tộc, cho chủ nghĩa xã hội. Cũng thời gian này, những ngày cuối năm 1960, đầu năm 1961, Đại hội nhân dân Á-Phi, diễn ra với hơn 40 nước tham dự, thay mặt cho 2/3 nhân dân thế giới nhằm thắt chặt thêm tinh thần đoàn kết nhất trí giữa nhân dân Á-Phi chống chủ nghĩa thực dân, chống chiến

tranh và ủng hộ phong trào độc lập của các dân tộc, tiếp tục và phát triển tinh thần của Hội nghị Băng Đung. Kết quả của những hội nghị này có ảnh hưởng cực kỳ rộng lớn đến vận mạng của nhân dân thế giới.

Những sự kiện trên là những dấu mốc quan trọng mở ra và góp phần bổ sung định hướng cho con đường đi đến tương lai của cách mạng Việt Nam và cách mạng thế giới, đã đem đến niềm vui mừng lớn đối với Bác, Đảng và toàn dân tộc ta. Chính vì vậy, ngay phần đầu bài thơ chúc Tết của Bác xuất hiện câu thơ:

Đường lên hạnh phúc rộng thênh thênh

Một câu thơ đầy ắp niềm vui lớn, một viễn cảnh tương lai tốt đẹp rộng mở, một niềm tin về hạnh phúc đang vẫy gọi, đón đợi đối với dân tộc, đất nước tại một thời

điểm lịch sử có nhiều chuyển biến từ những quyết sách đúng đắn tạo nên. Xét về ý nghĩa cấu trúc, câu thơ *Đường lên hạnh phúc rộng thênh thênh* là câu thơ của hiện tại, nhưng nó chứa đựng những gì trước và cả sau đó, nó chính là điểm tựa, điểm xuất phát làm nên nội dung và sức nặng của những lời mừng, lời chúc của bài thơ *Chúc Tết Tân Sửu - 1961* là vậy. Có được câu thơ hồ hởi, thênh thênh, phóng khoáng chứa đựng nhiều nghĩa trong một bài thơ mừng, thơ chúc là lúc tâm hồn, tình cảm của Bác trào dâng, xúc động khi thời khắc chuyển từ năm cũ sang năm mới, khi mùa xuân đến mang theo cả một hiện thực cuộc sống và cả những dự tính, đoán định đã đến, đang đến và sẽ đến.

Năm 1961, đúng như lời chúc của Bác,

cách mạng Việt Nam ở cả hai miền đang biến đường lối, Nghị quyết Đại hội lần thứ III của Đảng thành hiện thực cụ thể. *Miền Nam đoàn kết tiến tới,* triệu người như một, thành một khối thống nhất. Cách mạng miền Nam với phong trào Đồng khởi nổi dậy mạnh mẽ lên đến cao trào ở hầu khắp các tỉnh miền Nam, từ Nam bộ ra các tỉnh miền núi miền Trung đã làm tan rã bộ máy cai trị của địch ở cơ sở, mở rộng vùng giải phóng, làm phá sản chế độ thực dân mới mà đế quốc Mỹ dựng nên. *Miền Bắc hăng hái thi đua,* cả miền Bắc là một công trường xây dựng chủ nghĩa xã hội. Một phong trào thi đua lao động sản xuất sôi nổi, quyết tâm hoàn thành vượt mức kế hoạch nhà nước 5 năm với sự xuất hiện những đỉnh cao điển hình xuất sắc: sóng Duyên Hải, gió

Đại Phong, cờ Ba nhất, trống Bắc Lý. Trung tuần tháng 7-1961, Đại hội liên hoan chiến sĩ thi đua toàn quân tưng bừng khai mạc, Bác Hồ vui mừng đến dự và nói chuyện động viên, cổ vũ, khích lệ, biểu dương phong trào Thi đua ái quốc, Bác đã tặng thơ Đại hội:

Công nhân phất cao ngọn cờ Duyên Hải,
Nông dân phất cao ngọn cờ Đại Phong,
Quân đội anh hùng phất cao ngọn cờ "Ba nhất",
Công, nông, binh đại thi đua, đại đoàn kết,
Chủ nghĩa xã hội nhất định thành công,
Bắc - Nam nhất định sẽ thống nhất non sông một nhà![1]

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.13, tr.157.

Với đường lối đúng đắn và sự lãnh đạo, chỉ đạo tài tình của Đảng, của Bác, với khí thế của phong trào Thi đua ái quốc, quân và dân hai miền Nam, Bắc đã lần lượt đánh thắng các chiến lược: "Chiến tranh đặc biệt", "chiến tranh phá hoại", "chiến tranh cục bộ", "Việt Nam hóa chiến tranh" của đế quốc Mỹ, đã đánh cho *Mỹ cút ngụy nhào,* giải phóng hoàn toàn miền Nam, thống nhất đất nước, non sông quy về một mối, cả nước đi lên chủ nghĩa xã hội, xây dựng nước Việt Nam đàng hoàng hơn, to đẹp hơn. Cả nước vững bước tiến lên như lời thơ chúc, thơ mừng của Bác:

Đường lên hạnh phúc rộng thênh thênh.

CHÚC TẾT NHÂM DẦN - 1962

Năm Dần, mừng xuân cả thế giới,
Cả năm châu phất phới cờ hồng.
Chúc miền Bắc thi đua phấn khởi,
Bốn mùa hoa Duyên Hải, Đại Phong.
Chúc miền Nam đấu tranh tiến tới,
Sức triệu người hơn sóng biển Đông.
Chủ nghĩa xã hội càng thắng lợi,
Hoà bình thống nhất quyết thành công.

SỨC TRIỆU NGƯỜI HƠN SÓNG BIỂN ĐÔNG

Năm 1962, thế giới có nhiều chuyển biến.

Ở nước ta, miền Bắc thi đua thực hiện năm thứ hai kế hoạch 5 năm lần thứ nhất (1961-1965); miền Nam đoàn kết một lòng dưới ngọn cờ của Mặt trận Dân tộc giải phóng miền Nam, anh dũng trên tuyến đầu trong cuộc kháng chiến chống đế quốc Mỹ, cứu nước. Tết Nhâm Dần - 1962 đến trong sự hồ hởi của toàn dân. Bác mừng thế giới:

Năm Dần, mừng xuân cả thế giới,
Cả năm châu phất phới cờ hồng.

Bác chúc hai miền. Bác chúc miền Bắc:

Chúc miền Bắc thi đua phấn khởi
Bốn mùa hoa Duyên Hải, Đại Phong.

Vẫn xuất phát từ tư tưởng lớn, từ nguồn mạch thi đua cuồn cuộn về phía trước, liên tục không ngừng, không nghỉ,

ngày càng rầm rộ, nổi lên những đỉnh cao điển hình: *sóng Duyên Hải, gió Đại Phong, cờ "Ba Nhất"*. Đây là những bông hoa tươi thắm rực rỡ, trong vườn hoa nhiều sắc hương, đua nở cả bốn mùa của phong trào Thi đua ái quốc mà Bác biểu dương trong *Lời chúc Tết đồng bào cả nước,* Bác khen ngợi: "Tôi nhiệt liệt khen ngợi toàn thể đồng bào ở *miền Bắc* đã hăng hái thi đua xây dựng miền Bắc xã hội chủ nghĩa... Đồng bào ta: công nhân, nông dân, trí thức, bộ đội, cán bộ... hãy nâng cao tinh thần làm chủ nước nhà, hãy ra sức thi đua tăng gia sản xuất, thực hành tiết kiệm, hoàn thành tốt kế hoạch nhà nước năm 1962"[1]. Tại Hội nghị truyền đạt

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.13, tr.309.

Nghị quyết của Bộ Chính trị và Nghị quyết của Hội đồng Chính phủ về kế hoạch nhà nước năm 1962 Bác nhấn mạnh: "Toàn Đảng, toàn dân, đồng tâm nhất trí, trên dưới quyết chí, chuyển mạnh, chuyển nhanh, vượt mức hoàn thành kế hoạch 1962, chuẩn bị tiến dài cho cả kế hoạch 5 năm. Như vậy, chúng ta nhất định xây dựng thắng lợi chủ nghĩa xã hội ở miền Bắc, làm cơ sở vững mạnh cho sự nghiệp đấu tranh thực hiện hoà bình thống nhất nước nhà"[1].

Bác chúc miền Nam:

Chúc miền Nam đấu tranh tiến tới,
Sức triệu người hơn sóng biển Đông.

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.13, tr.315.

Thập niên 1960, đế quốc Mỹ điên cuồng ồ ạt đưa quân vào miền Nam hòng đè bẹp cách mạng miền Nam, tiếp tục chia cắt nước ta, nhưng dưới sự lãnh đạo và chỉ đạo trực tiếp của Mặt trận Dân tộc giải phóng miền Nam, phong trào Đồng khởi như nước vỡ bờ lan rộng toàn miền cả ở thành thị, nông thôn và miền núi. Để đối phó, Mỹ - Diệm tập trung lực lượng tiến hành dồn dân lập ấp chiến lược theo kế hoạch Stalây - Taylo nhưng chúng đã thất bại với *Sức triệu người hơn sóng biển Đông*. Tính đến cuối năm 1962, quân và dân miền Nam đã phá tan 2.665 trong tổng số 4.000 ấp chiến lược, tiêu diệt 60 ngàn tên địch, tạo thế và lực cho việc đánh thắng "chiến tranh đặc biệt".

Từ những thắng lợi của cả hai miền Nam - Bắc, kết thúc bài thơ, Bác chúc:

Chủ nghĩa xã hội ngày càng thắng lợi,
Hoà bình thống nhất quyết thành công.

CHÚC TẾT QUÝ MÃO - 1963[1]

Nước Việt Nam ta là một,
Dân tộc Việt Nam ta là một.
Dù cho sông cạn đá mòn,
Nhân dân Nam, Bắc là con một nhà.

Mừng năm mới,
Cố gắng mới,
Tiến bộ mới,
Chúc Quý Mão là năm nhiều thắng lợi!

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.14, tr.12.

NHÂN DÂN NAM, BẮC LÀ CON MỘT NHÀ

Tết Quý Mão - 1963 đến, Bác chúc Tết đồng bào miền Bắc, đồng thời Bác nhắn nhủ: "... mọi người đoàn kết, phấn khởi mừng xuân... Trong khi ở miền Bắc, chúng ta vui vẻ ăn Tết, lòng chúng ta vẫn luôn luôn ở bên cạnh đồng bào miền Nam đang đoàn kết chặt chẽ, chiến đấu anh dũng chống chế độ bạo tàn của Mỹ - Diệm. Càng thương đồng bào miền Nam, chúng ta càng phải lao động cần cù, phấn đấu hăng hái hơn nữa cho Bắc, Nam mau được sum họp một nhà"[1]. Bác dành tình cảm thân thương đặc biệt cho đồng bào miền Nam với những lời chúc xúc động: "Nhân dịp đầu năm, tôi

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.14, tr.11.

thân ái gửi lời thăm hỏi tới tất cả đồng bào miền Nam ruột thịt:

Nước Việt Nam ta là một,
Dân tộc Việt Nam ta là một.
Dù cho sông cạn đá mòn,
Nhân dân Nam, Bắc là con một nhà"[1].

Bác dành những lời thơ chúc này cho đồng bào miền Nam ruột thịt, bởi miền Nam rất cần sự cảm thông, chia sẻ sâu sắc về những đau thương mất mát trong lửa đạn chiến tranh, cần củng cố vững chắc niềm tin về một khối đoàn kết thống nhất muôn người như một, cần sự động viên của cả nước, của toàn dân tộc khi miền Nam đang anh dũng trên tuyến đầu chống sự xâm lăng của nước ngoài chia cắt đất nước.

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.14, tr.12.

Lời chúc đồng bào miền Nam ruột thịt cũng là lời chúc đồng bào cả nước trong bối cảnh lịch sử cần phải thể hiện. Đó là lời chúc khẳng định mạnh mẽ một chân lý bất diệt, đời đời bền vững:

Nước Việt Nam ta là một,
Dân tộc Việt Nam ta là một.

Hai từ *là một* được nhấn mạnh hai lần khi nói về đất nước, dân tộc là để khẳng định một thực tế không thể nào chia cắt, phá vỡ được. Từ đó khẳng định một ý chí, một quyết tâm, một tất yếu đã, đang và mãi mãi:

Dù cho sông cạn đá mòn,
Nhân dân Nam, Bắc là con một nhà.

Toàn bài thơ chúc của Bác là khẳng định. Bác khẳng định một thực tế hiển nhiên, một ý chí sắt đá bất di bất dịch.

Với Bác Hồ và mọi người dân Việt Nam, miền Nam là một thực thể của Việt Nam. Bắc Nam là một khối thống nhất, *là con một nhà.* Năm 1946, trước khi đi Pháp, là thượng khách theo lời mời của Chính phủ Pháp, Bác có *Thư gửi đồng bào Nam Bộ* ngày 31-5-1946: "Đồng bào Nam Bộ là dân nước Việt Nam. Sông có thể cạn, núi có thể mòn, song chân lý đó không bao giờ thay đổi!"[1]. Tiếp Đoàn đại biểu Mặt trận Dân tộc giải phóng miền Nam ngày 20-10-1962 do Giáo sư Nguyễn Văn Hiếu dẫn đầu, Bác xúc động nói: "Miền Nam yêu quý trong trái tim tôi".

Trong bài thơ chúc Tết Quý Mão - 1963, một lần nữa Bác khẳng định chân lý bất di bất dịch (cũng như trước đây Bác đã nhiều lần khẳng định): nước Việt Nam,

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.4, tr.280.

dân tộc Việt Nam là một khối thống nhất vững bền, vĩnh cửu, không một thế lực nào có thể chia cắt được. Đây là lời chúc Tết đồng bào miền Nam, đồng bào cả nước, cũng đồng thời là lời tuyên bố trước thế giới:

Nước Việt Nam ta là một
Dân tộc Việt Nam ta là một,
Dù cho sông cạn đá mòn,
Nhân dân Nam, Bắc là con một nhà.

CHÚC TẾT GIÁP THÌN - 1964

Bắc Nam như cội với cành
Anh em ruột thịt, đấu tranh một lòng.
Rồi đây thống nhất thành công
Bắc Nam ta lại vui chung một nhà.
Mấy lời thân ái nôm na,
Vừa là kêu gọi, vừa là mừng xuân.

BẮC NAM NHƯ CỘI VỚI CÀNH

Tết Giáp Thìn - 1964, Bác chúc Tết đồng bào, chiến sĩ giữa lúc quân và dân hai miền Nam, Bắc đang một lòng đoàn kết, tập trung sức người, sức của cho cuộc

kháng chiến lần thứ hai - chống đế quốc Mỹ, cứu nước, giải phóng miền Nam, thống nhất Tổ quốc:

Lời thơ *Chúc Tết Giáp Thìn - 1964* là sự tiếp nối cùng ý và đồng nghĩa với lời thơ *Chúc Tết Quý Mão - 1963,* đồng thời cũng là tiếp nối thể hiện tinh thần chủ đạo của lời *Chúc năm mới 1964*: "Đồng bào miền Nam đang anh dũng chiến đấu cho tự do, độc lập và đang giành được nhiều thắng lợi vẻ vang. Đồng bào miền Bắc phải hết lòng ủng hộ đồng bào miền Nam. Phải ra sức xây dựng chủ nghĩa xã hội thắng lợi làm cơ sở vững mạnh cho công cuộc đấu tranh hoà bình thống nhất nước nhà"[1]:

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.14, tr.224.

Bắc Nam như cội với cành
Anh em ruột thịt đấu tranh một lòng.
Rồi đây thống nhất thành công
Bắc Nam ta lại vui chung một nhà.

Cả hai lời chúc *Chúc năm mới 1964* và *Chúc Tết Giáp Thìn - 1964* đều nhất quán, tập trung cho mục tiêu chiến lược *đấu tranh thống nhất.* Đó là, thứ nhất, khẳng định chân lý vĩnh cửu, bất di bất dịch *thống nhất dân tộc: Bắc Nam như cội với cành,* Bắc Nam là *anh em ruột thịt;* hai là, ý chí và quyết tâm *thống nhất đất nước,* đồng lòng đồng sức cho đấu tranh *thống nhất thành công,* cho Bắc Nam nối liền một dải, cho *Bắc Nam ta lại vui chung một nhà.*

Một điều đặc biệt là bài thơ *Chúc Tết Giáp Thìn - 1964* của Bác được kết lại bằng hai câu thơ chung một ý với bài thơ *Chúc Tết Nhâm Thìn - 1952:*

Mấy câu thành thật nôm na,
Vừa là kêu gọi, vừa là mừng xuân.

(Chúc Tết Nhâm Thìn - 1952)

Mấy lời thân ái nôm na,
Vừa là kêu gọi vừa là mừng xuân.

(Chúc Tết Giáp Thìn - 1964)

Hai câu thơ của hai bài thơ chỉ khác nhau mấy từ: *câu thành thật* và *lời thân ái*; mấy từ này đã bày tỏ chân thực tấm lòng, tình cảm, ý tứ đúng thực tế và thời điểm Bác chúc mừng. Chính vì vậy mà những lời của Bác đã thấm sâu trong lòng mỗi người dân Việt Nam. Với Bác, những tư tưởng lớn, những lời kêu gọi bao giờ cũng được toát ra từ những *câu thành thật*, những *lời thân ái* ân cần, chân thực, giản dị.

CHÚC TẾT ẤT TỴ - 1965[1]

Chào mừng Ất Tỵ xuân năm mới,
Nhà nước ta vừa tuổi hai mươi,
Miền Bắc xây dựng đời sống mới vui tươi,
Miền Nam kháng chiến ngày càng tiến tới,
Đồng bào hai miền thi đua sôi nổi,
Đấu tranh anh dũng, cả nước một lòng.
Chủ nghĩa xã hội nhất định thắng lợi!
Hoà bình thống nhất ắt hẳn thành công!

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.14, tr.444.

ĐỒNG BÀO HAI MIỀN THI ĐUA SÔI NỔI

Giữa thập niên 1960, trong khi miền Bắc từng bước đi lên chủ nghĩa xã hội thì miền Nam vẫn phải trực tiếp đương đầu với cuộc chiến đấu ngày càng ác liệt chống đế quốc Mỹ xâm lược với âm mưu chia cắt lâu dài đất nước ta. Cuối năm 1964, đầu năm 1965, quân và dân ta đã đánh bại chiến lược "chiến tranh đặc biệt" của đế quốc Mỹ. Thất bại thảm hại ở miền Nam, giặc Mỹ chuyển sang chiến lược "chiến tranh cục bộ" và "chiến tranh phá hoại" với mục tiêu: tiêu diệt cách mạng miền Nam trong vòng 20 - 30 tháng và huỷ diệt miền Bắc. Trước tình thế nghiêm trọng đó, Hội nghị Ban Chấp hành Trung ương Đảng do Bác chủ trì đã ra Nghị quyết 11

khẳng định: Miền Bắc là hậu phương lớn của tiền tuyến lớn. Cuộc kháng chiến chống đế quốc Mỹ, cứu nước là nhiệm vụ thiêng liêng của toàn Đảng, toàn dân. Công cuộc xây dựng và phát triển kinh tế - văn hoá - xã hội ở miền Bắc, trước hết vì sự nghiệp đánh thắng giặc Mỹ xâm lược, giải phóng miền Nam.

Trên cơ sở thực tiễn cách mạng của cả hai miền và theo tinh thần nghị quyết của Đảng, Bác chúc Tết đồng bào chiến sĩ năm mới Ất Tỵ - 1965 *vài vần nôm na* mà bao quát cả tình hình những năm qua và phương hướng của năm mới:

Chào mừng Ất Tỵ xuân năm mới,
Nhà nước ta vừa tuổi hai mươi,
Miền Bắc xây dựng đời sống mới vui tươi,
Miền Nam kháng chiến ngày càng tiến tới,

Đồng bào hai miền thi đua sôi nổi,
Đấu tranh anh dũng, cả nước một lòng.
Chủ nghĩa xã hội nhất định thắng lợi!
Hoà bình thống nhất ắt hẳn thành công!

Như Bác nói: "1965 là một năm vĩ đại: Đảng thân yêu của chúng ta vừa 35 tuổi. Nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà chẵn 20 năm. Kế hoạch 5 năm lần thứ nhất sắp kết thúc"[1], "Miền Nam anh dũng đang hy sinh xương máu để đi từ thắng lợi này đến thắng lợi khác trong cuộc chiến đấu chống đế quốc Mỹ xâm lược và bảo vệ miền Bắc. Thì trong công cuộc xây dựng nước nhà, miền Bắc phải quyết tâm vượt mọi khó khăn để hoàn thành nhiệm vụ và

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.14, tr.462-463.

ủng hộ miền Nam"[1]. Chính vì thế, trong thơ chúc Tết Nguyên đán Ất Tỵ - 1965 Bác chúc:

Đồng bào hai miền thi đua sôi nổi,
Đấu tranh anh dũng, cả nước một lòng.

Đây là điểm nhấn, là tư tưởng chỉ đạo của cuộc kháng chiến cứu nước của toàn dân tộc. Nếu trở lại năm Quý Tỵ - 1953 đến Ất Tỵ - 1965, có một sự trùng hợp thú vị, ngẫu nhiên: 12 năm sau, năm Ất Tỵ - 1965, còn một tuần nữa bước sang năm mới, trong khi nhân dân ta đang tiến hành cuộc kháng chiến chống đế quốc Mỹ, cứu nước, (cũng như một tuần trước Tết Nguyên đán Quý Tỵ - 1953 trong cuộc kháng chiến chống thực dân

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.14, tr.462-463.

Pháp xâm lược), Bác đến nói chuyện tại Hội nghị bồi dưỡng chỉnh huấn do Trung ương triệu tập (từ ngày 22 đến 26-1-1965) về phê bình và tự phê bình, Bác nói: "Cuộc chỉnh huấn lần này là một cơ hội tốt để tất cả chúng ta thật thà phê bình và tự phê bình, xem xét lại mình một cách nghiêm chỉnh, thấy rõ những sai lầm để sửa chữa, thấy rõ ưu điểm để phát huy thêm. Muốn vậy, mỗi người phải thật sự tự giác tự nguyện. Nhất là các đồng chí lãnh đạo ở các cấp, các ngành cần phải gương mẫu trong việc phê bình và tự phê bình... Chúng ta phải làm sao cho sau cuộc chỉnh huấn này, mỗi đồng chí càng nhận rõ trách nhiệm của mình, càng thêm tin tưởng, phấn khởi và hăng hái tiến lên; sự đoàn kết nhất trí trong Đảng càng thêm vững chắc, bảo đảm cho Đảng

ta càng trong sạch, càng mạnh mẽ, bảo đảm cho sự nghiệp cách mạng vĩ đại của chúng ta càng giành được nhiều thắng lợi to lớn hơn nữa..."[1].

Lại một sự trùng hợp ngẫu nhiên, năm Quý Tỵ - 2013, Đảng ta đang triển khai thực hiện Nghị quyết Trung ương 4, khoá XI và quyết tâm thực hiện những lời di huấn của Bác về phê bình và tự phê bình. Đảng đã thành công trong chỉnh huấn Đảng vào năm Quý Tỵ - 1953, chỉnh huấn cán bộ và đảng viên năm Ất Tỵ - 1965, nhất định Đảng sẽ thành công trong chỉnh đốn Đảng theo Nghị quyết Trung ương 4 năm Quý Tỵ - 2013.

Năm Ất Tỵ - 1965, Bác đã 75 tuổi, cuộc đời Bác đã qua 7 năm Tỵ (Quý Tỵ - 1893,

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.14, tr.470.

Ất Tỵ - 1905, Đinh Tỵ - 1917, Kỷ Tỵ - 1929, Tân Tỵ - 1941, Quý Tỵ - 1953 và Ất Tỵ - 1965. Tháng 5-1965 Bác bắt đầu viết *Di chúc*. Bản Di chúc có một không hai trong lịch sử, đầy đủ, trọn vẹn cả hiện tại và tương lai. Bản Di chúc lịch sử ấy chính là linh hồn của cương lĩnh xây dựng đất nước, dân tộc phát triển bền vững mà trong lời chúc Tết Ất Tỵ - 1965, Bác chúc:

Chủ nghĩa xã hội nhất định thắng lợi!
Hoà bình thống nhất ắt hẳn thành công!

CHÚC TẾT BÍNH NGỌ - 1966

Mừng miền Nam rực rỡ chiến công,
Nhiều Dầu Tiếng, Bàu Bàng, Plâyme, Đà Nẵng,...
Mừng miền Bắc chiến đấu anh hùng,
Giặc Mỹ leo thang ngày càng thua nặng.
Đồng bào cả nước đoàn kết một lòng,
Tiền tuyến hậu phương, toàn dân cố gắng.
Thi đua sản xuất, chiến đấu xung phong,
Chống Mỹ, cứu nước, ta nhất định thắng.

TIỀN TUYẾN, HẬU PHƯƠNG, TOÀN DÂN CỐ GẮNG

Thất bại liên tục và nặng nề ở miền Nam,

giặc Mỹ leo thang tiến hành "chiến tranh phá hoại" miền Bắc. Cả hai miền sục sôi đánh đế quốc Mỹ lập nhiều chiến công oanh liệt. Bài thơ *Chúc Tết Bính Ngọ - 1966*, Bác dành bốn câu đầu cho việc mừng:

Mừng miền Nam rực rỡ chiến công
Nhiều Dầu Tiếng, Bàu Bàng, Plâyme, Đà Nẵng,...
Mừng miền Bắc chiến đấu anh hùng,
Giặc Mỹ leo thang ngày càng thua nặng.

Những tháng cuối năm 1965, Mỹ đã đưa tới hơn 20 vạn quân Mỹ và quân chư hầu đồng minh của Mỹ vào chiến trường miền Nam, cùng với khoảng nửa triệu quân ngụy Sài Gòn, quyết tâm *tìm diệt* lực lượng vũ trang của ta, đồng thời *bình định* miền Nam, thực hiện chiến lược "chiến tranh cục bộ" sau thất bại chiến lược "chiến tranh đặc biệt".

Trước diễn biến của tình hình và thách thức nghiêm trọng, quân và dân ta quyết tâm đánh thắng "chiến tranh cục bộ" của Mỹ. Những chiến công rực rỡ: *Dầu Tiếng, Bàu Bàng, Plâyme, Đà Nẵng...* đã đi vào thơ chúc Tết của Bác.

Vượt lên muôn vàn khó khăn, gian khổ, với tinh thần quyết chiến quyết thắng, giành thế chủ động trên chiến trường, từ ngày 10-10 đến 18-11-1965, suốt 38 ngày đêm, quân giải phóng đã liên tục tiến công địch ở Plâyme, tỉnh Gia Lai. Uy thế của sư đoàn Kỵ binh bay (Kỵ binh không vận) của Mỹ bị chôn vùi ngay trong cuộc xuất quân đầu tiên.

Trận chiến Plâyme chưa kết thúc thì trận chiến Bàu Bàng (Thủ Dầu Một, nay là tỉnh Bình Dương) đã mở ra. Mỹ tập trung ở đây một lữ đoàn bộ binh, 2 tiểu đoàn xe

tăng và xe M113, một đại đội pháo binh. 5 giờ sáng 12-11-1965, quân giải phóng bất ngờ tấn công sở chỉ huy, sở liên lạc và khu pháo binh địch. Sau 3 giờ chiến đấu ác liệt, ta đã diệt gọn 2 tiểu đoàn bộ binh, một đại đội pháo, 2 chi đoàn xe bọc thép, tiêu diệt và làm bị thương 2.000 tên Mỹ, phá huỷ 40 xe tăng, bắn rơi 2 máy bay. Đây là trận tiêu diệt một lực lượng quân Mỹ lớn nhất, diệt gọn cấp tiểu đoàn bộ binh Mỹ đầu tiên khi chúng đưa quân vào miền Nam.

Chiến công nối tiếp chiến công, cũng trong tháng 11-1965, trong 3 ngày 20, 21 và 27, quân giải phóng đã liên tiếp tấn công địch ở Dầu Tiếng (Thủ Dầu Một) với 3 trận thắng oanh liệt. Trận thứ nhất ở Cămxe (20-11) diệt 500 tên Mỹ, phá huỷ 40 xe tăng và xe M113. Trận thứ hai (đêm 21-11) tập kích quân ngụy đóng ở

đồn điền cao su Misơlanh, diệt gọn 1 tiểu đoàn. Trận thứ 3 (sáng 27-11) tập kích bất ngờ Sở chỉ huy trung đoàn 7 (sư đoàn 5 ngụy) và 2 tiểu đoàn của trung đoàn này ở làng 14 trong đồn điền cao su Misơlanh, diệt và bắt sống hơn 700 địch. Trận chiến ở Dầu Tiếng đã làm Sư đoàn Anh cả đỏ tinh nhuệ nhất của Mỹ thất bại.

Thua đau ở miền Nam, từ đầu tháng 3-1965 đế quốc Mỹ đã tiến hành "chiến tranh phá hoại" miền Bắc bằng cả không quân và hải quân. Chúng tập trung đánh phá hệ thống giao thông vận tải ở miền Bắc, đặc biệt là tuyến đường chi viện cho chiến trường miền Nam, tiếp đến đánh phá các kho tàng, thị trấn từ vĩ tuyến 17 đến vĩ tuyến 20 và ngày càng mở rộng, càng gia tăng đánh phá ác liệt nhằm huỷ diệt miền Bắc.

Đối phó với "chiến tranh phá hoại" của địch, miền Bắc chuyển sang thời chiến, vừa tích cực chủ động phòng tránh bom đạn địch, vừa đánh trả quyết liệt hạ máy bay và bắn chìm tàu chiến địch. Nhân dân miền Bắc vừa sản xuất, vừa chiến đấu, giữ vững các tuyến huyết mạch chi viện cho miền Nam. Cuộc chiến đấu quyết liệt và ngoan cường của quân và dân ta ở cầu Hàm Rồng (Thanh Hoá), ở ngã ba Đồng Lộc (Hà Tĩnh) là bản anh hùng ca cách mạng. Chỉ riêng tại Hàm Rồng, trong hai ngày 3 và 4-4-1965, quân và dân Thanh Hoá đã bắn rơi 47 máy bay Mỹ, bắn bị thương nhiều chiếc khác, bắt sống 2 tên phi công Mỹ. Tính đến ngày 26-12-1965, miền Bắc đã bắn rơi 850 máy bay Mỹ. Với chiến thắng giòn giã bắn rơi nhiều máy bay Mỹ trong năm 1965, Bác chúc mừng miền Bắc:

Mừng miền Bắc chiến đấu anh hùng,
Giặc Mỹ leo thang ngày càng thua nặng.

Tiếp đến, Bác vừa lý giải vì sao cả hai miền Nam - Bắc đều lập chiến công oanh liệt trong những trận đánh thắng Mỹ, đang thực sự làm phá sản "chiến tranh cục bộ" và "chiến tranh phá hoại" của Mỹ, đồng thời khẳng định cuộc kháng chiến chống đế quốc Mỹ, cứu nước của dân tộc ta nhất định thắng lợi.

Đồng bào cả nước đoàn kết một lòng,
Tiền tuyến hậu phương, toàn dân cố gắng.
Thi đua sản xuất, chiến đấu xung phong,
Chống Mỹ, cứu nước, ta nhất định thắng.

Để đi đến thắng lợi cuối cùng, trong một bài viết ký tên Chiến Sĩ đăng trên Báo *Nhân dân*, số 4308, ngày 20-1-1966 Bác viết: "Năm nay là năm Ngựa. Quân

và dân ta cả hai miền sẽ phi nước đại trong công cuộc tăng gia sản xuất và kiên quyết chiến đấu. Chắc chắn rằng chúng ta sẽ thu nhiều thắng lợi to lớn hơn nữa”[1].

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.15, tr.28.

CHÚC TẾT ĐINH MÙI - 1967

Xuân về xin có một bài ca,
Gửi chúc đồng bào cả nước ta:
Chống Mỹ hai miền đều đánh giỏi,
Tin mừng thắng trận nở như hoa!

TIN MỪNG THẮNG TRẬN NỞ NHƯ HOA

Ngày 1-1-1967, Báo *Nhân dân* số 4651 đăng trang trọng trang nhất toàn văn *Thư Chúc mừng năm mới* của Bác. Giao thừa 30 Tết Đinh Mùi (8-2-1967), Đài tiếng nói Việt Nam truyền đi lời Bác chúc Tết đồng bào và chiến sĩ cả nước:

"*Đồng bào và chiến sĩ yêu quý,*

- Năm ngoái toàn dân ta đã đoàn kết chặt chẽ, ra sức chiến đấu, sản xuất và đã giành được nhiều thắng lợi vẻ vang.

- Chỉ tính đến tháng 11-1966, quân và dân miền Nam anh hùng đã loại khỏi vòng chiến đấu 34 vạn tên địch... bắn rơi và phá hủy hơn 1.900 chiếc máy bay địch, v.v..

- Quân và dân miền Bắc dũng cảm đã bắn tan xác hơn 1.600 máy bay giặc Mỹ...

- Đồng bào với chiến sĩ cả nước ta quyết đánh quyết thắng, càng đánh càng thắng, Bác có bài ca chúc năm mới như sau:

Xuân về xin có một bài ca,
Gửi chúc đồng bào cả nước ta:
Chống Mỹ hai miền đều đánh giỏi,
Tin mừng thắng trận nở như hoa!"[1]

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.15, tr.257.

Những bài thơ chúc Tết - mừng Xuân của Bác trước đây từ năm 1942 đến năm 1966 là những lời *chúc,* lời *mừng,* lời *kêu gọi.* Duy chỉ *Chúc Tết Đinh Sửu - 1967,* Bác mới *xin có một bài ca. Xin có* một sự khiêm tốn, nhưng trong sự khiêm tốn đó chứa đựng một niềm kiêu hãnh, một niềm tự hào, một niềm vui. Khiêm tốn - kiêu hãnh - tự hào - niềm vui đã trở thành *một bài ca* gửi chúc đồng bào cả nước. Đúng là *một bài ca.* Cuộc kháng chiến chống đế quốc Mỹ, cứu nước, cả hai miền Nam - Bắc, *đều đánh giỏi* lập những chiến công to lớn, bài ca ấy là bài ca đánh giỏi, bài ca thắng trận:

Chống Mỹ hai miền đều đánh giỏi,
Tin mừng thắng trận nở như hoa!

Quân và dân ta đã đập tan chiến lược "chiến tranh đặc biệt" và đang từng bước

làm phá sản chiến lược "chiến tranh cục bộ" và "chiến tranh phá hoại". Chỉ riêng mùa khô 1966-1967, mùa khô thứ hai, quân và dân miền Nam đã loại khỏi vòng chiến đấu 170.000 tên địch (trong đó có 76.000 quân Mỹ), 1.800 máy bay và 1.786 xe quân sự, 100 tàu, xuồng bị bắn cháy, giải phóng 390 ấp chiến lược, chiến tranh du kích ngày càng phát triển và vững mạnh, căn cứ Trung ương cục được bảo vệ an toàn[1]. Và, miền Bắc đã hiệp lực với miền Nam bắn tan xác gần 3.000 máy bay, bắt nhiều giặc lái.

Giặc Mỹ càng mở rộng chiến tranh thì thất bại chồng thất bại, quân và dân ta càng đánh càng thắng, chiến công nối tiếp

---

1. Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh: *Giáo trình lịch sử Đảng Cộng sản Việt Nam,* Nxb. Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2001, tr.211.

chiến công. Hỏi có *tin mừng* nào, niềm vui nào hơn tin mừng, niềm vui thắng trận của một dân tộc đang chiến đấu vì độc lập, tự do. *Thắng trận* dồn dập, tin mừng liên tục báo về, Bác dùng hình ảnh hoa - *nở như hoa* để diễn tả tin mừng thắng trận dồn dập, dồn dập:

Tin mừng thắng trận nở như hoa

Hoa là một thực thể đẹp và tượng trưng cho cái đẹp, tươi vui, tươi sáng của sự sống, sức sống. Người ta thưởng hoa thường là lúc vui, cởi mở, chia sẻ. Khi hoa nở là lúc tràn trề sức sống. Bác đã dùng hình ảnh hoa để thể hiện niềm vui.

Trong 22 bài thơ Chúc Tết - mừng xuân đồng bào, chiến sĩ cũng duy chỉ bài thơ *Chúc Tết Đinh Mùi - 1967* mới xuất hiện hình ảnh hoa, mới có hình ảnh ví von *Tin mừng thắng trận nở như hoa.* Hẳn là

Bác vui lắm, cả dân tộc vui. Nói như ai đó niềm vui như tràn ra khỏi đường biên chữ nghĩa để đến với mọi người.

CHÚC TẾT MẬU THÂN - 1968[1]

Xuân này hơn hẳn mấy Xuân qua,
Thắng trận tin vui khắp nước nhà.
Nam Bắc thi đua đánh giặc Mỹ
Tiến lên!
Toàn thắng ắt về ta!

TIẾN LÊN!
TOÀN THẮNG ẮT VỀ TA

Xuân Mậu Thân 1968 đã trở thành dấu mốc quan trọng, ghi nhớ của cuộc

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.15, tr.417.

kháng chiến chống đế quốc Mỹ, cứu nước của dân tộc ta. Vào thời khắc giao thừa, phút chuyển từ năm cũ sang năm mới, đồng bào và chiến sĩ hai miền Nam, Bắc của cả nước hồi hộp, xúc động lắng nghe lời chúc mừng đầu năm của Bác Hồ. Đây là bài thơ tiếp nối những *bài ca*, những *tin mừng thắng trận nở như hoa*.

Bài thơ ngắn gọn, hàm súc, trang nghiêm mà cũng phóng khoáng vô cùng, gói gọn trong thể thơ truyền thống thất ngôn tứ tuyệt. Toàn bài thơ là khẳng định. Câu thơ mở đầu đã là khẳng định:

Xuân này hơn hẳn mấy Xuân qua

Xuân 1968, năm 1968 sẽ giành những thắng lợi có ý nghĩa lịch sử, ý nghĩa quyết định. Tình hình diễn ra quả như vậy. Đêm 29 rạng ngày 30-1-1968, cuộc tổng tiến công và nổi dậy Tết Mậu Thân nổ ra,

tạo một bước ngoặt quyết định đối với công cuộc chống đế quốc Mỹ, cứu nước của dân tộc, làm nức lòng bạn bè gần xa, làm rung chuyển toàn bộ nước Mỹ. Mấy chục năm trôi đi mà vẫn còn là cơn ác mộng đối với đế quốc Mỹ. Theo Báo *Quân đội nhân dân* số 9564, ngày 9-1-1988, trích tờ *Tạp chí Thời đại* của Mỹ đã nêu sự kiện Tết Mậu Thân 1968: Vào đầu năm 1968, gần 16.000 người Mỹ đã bị giết và hơn 100.000 người Mỹ đã bị thương tại Việt Nam. Vào thời kỳ đó, cuộc chiến tranh tại Việt Nam đã trở thành điểm hội tụ trong cuộc sống của Mỹ. Lịch sử đã tuân theo cuộc chuyển động thứ ba của Niutơn, mỗi một hành động của Mỹ tại Việt Nam đều diễn ra một phản ứng dây chuyền tương tự tại nước Mỹ. Nước Mỹ đã nội chiến hóa

cuộc chiến tranh như thể mình đang nuốt lửa.

Bác viết câu thơ, bài thơ vào đầu năm mà đúng cho cả năm, cả giai đoạn cách mạng. Nếu là *dự báo* thì dự báo chính xác, là *tiên tri* thì là tiên tri kỳ diệu. Vì Bác nắm vững tình thế cụ thể, nhận thức sáng suốt và biện chứng khả năng phát triển cách mạng, xác định đường lối, chiến lược đúng đắn, khoa học và táo bạo.

Ngày hội mừng xuân cũng là ngày hội mừng chiến thắng. Câu thơ thứ hai báo *tin vui*:

Thắng trận tin vui khắp nước nhà.

Tin vui *thắng trận*. Đối với người chiến sĩ, đối với dân tộc, đối với cách mạng thì có *tin vui* nào bằng *tin vui thắng trận*. Trước đây, trong cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp, những *tin thắng trận* làm

Bác rất vui, hay nói một cách chính xác hơn, niềm vui lớn của Bác là niềm vui *thắng trận*:

Chuông lầu chợt tỉnh giấc thu,
Ấy tin thắng trận Liên khu báo về.

(Tin thắng trận)[1]

Bác muốn san sẻ *tin vui* với mọi người, với bạn bè, bằng hữu:

Tin vui thắng trận dồn chân ngựa,
Nhớ cụ thơ xuân tặng một bài.

(Tặng cụ Bùi Bằng Đoàn)[2]

Và giờ đây, trong cuộc đụng đầu lịch sử, ta phải chống trả với một nước đế quốc khổng lồ bậc nhất thế giới, thì niềm vui *thắng trận* càng gấp bội. Từ quyết tâm chiến lược:

1, 2. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.5, tr.665, 663.

Chống Mỹ cứu nước, ta nhất định thắng

(Chúc Tết Bính Ngọ - 1966)

Đến:

Tin mừng thắng trận nở như hoa

(Chúc Tết Đinh Mùi - 1967)

thì năm 1968 là một bước chuyển, một bước ngoặt của sự nghiệp chống đế quốc Mỹ, cứu nước, một đỉnh cao chiến thắng của chủ nghĩa anh hùng cách mạng Việt Nam. Không phải ngẫu nhiên, năm 1968, Bác viết một loạt ba bài thơ *Không đề* mà tư tưởng chủ đạo là *chiến thắng:*

Bỗng nghe vần "thắng" vút lên cao

(Không đề)[1]

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.15, tr.422.

Mừng thấy miền Nam luôn thắng lớn,
Một năm là cả bốn mùa Xuân.

(Không đề)[1]

Và:

Kháng chiến dân ta đang thắng lớn
Tiến bước ta cùng con em ta.

(Không đề)[2]

Không thể nào nói khác được. Làm chủ là nét thần của những bài thơ *chúc Tết - mừng Xuân* của Bác. Làm chủ cả niềm vui:

Thắng trận tin vui khắp nước nhà

Câu thơ mang phong vị của sức sống dân gian, dân tộc, toát lên một niềm lạc quan

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.15, tr.441.

2. *Hồ Chí Minh thơ,* Nxb. Văn nghệ Thành phố Hồ Chí Minh và Trung tâm nghiên cứu Quốc hội, 2000, tr.414.

cách mạng đằm thắm và trở thành lẽ sống giản dị, phổ biến của mọi người. Hai tiếng *nước nhà* trong thơ xiết bao gần gũi, thân thuộc và thiêng liêng đến thế, cuốn hút, giục giã mọi người xông lên phía trước:

Nam Bắc thi đua đánh giặc Mỹ

Sự nghiệp chống đế quốc Mỹ, cứu nước đã trở thành công việc tự giác của mỗi người, của toàn dân tộc, trở thành niềm vui lớn. *Người người thi đua, ngành ngành thi đua, ngày ngày thi đua; ta nhất định thắng, địch nhất định thua*. Miền Nam thắng lớn. Miền Bắc thắng to. Cả hai miền *thi đua đánh giặc Mỹ*. Hơn 3.200 máy bay Mỹ bị bắn rơi, hàng trăm tàu chiến bị nhấn chìm ở miền Bắc đã giáng một đòn quyết định, đánh thắng hoàn toàn cuộc "chiến tranh phá hoại", buộc giặc Mỹ

ngày 1-11-1968 phải chấm dứt không điều kiện việc ném bom và bắn phá trên toàn bộ lãnh thổ nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa.

Chữ *hơn hẳn* Bác viết ở đầu bài thơ vào đầu xuân đã được minh họa hùng hồn bằng những sự kiện lịch sử trọng đại trong năm 1968. Bài thơ kết thúc là *lời kêu gọi*, là lệnh truyền trang nghiêm:

Tiến lên!
Toàn thắng ắt về ta!

Câu thơ được ngắt thành hai dòng. Nhịp thơ mạnh, xốc tới tràn đầy sức mạnh chiến đấu và chiến thắng. Câu thơ như một lời hịch, một tuyên ngôn: *Toàn thắng ắt về ta*.

Mở đầu bài thơ là *hơn hẳn* - một khẳng định, kết thúc bài thơ là *ắt* - một tất yếu.

Đây là "*nhãn tự*" (chữ mắt) trong thơ. Toàn bài thơ là khẳng định. Khẳng định một thực tế, một quyết tâm, một tất yếu lịch sử mà điềm đạm, bình tĩnh, thoải mái, khoan thai của một hồn thơ hoàn toàn tự chủ, phóng khoáng.

Bài thơ đã được phổ nhạc vang lên giai điệu tự hào, sảng khoái và vui tươi thúc giục quân và dân ta xốc tới giành thắng lợi cuối cùng - mùa xuân 1975 lịch sử - mùa xuân toàn thắng.

CHÚC TẾT KỶ DẬU - 1969

Năm qua thắng lợi vẻ vang,
Năm nay tiền tuyến chắc càng thắng to.
Vì độc lập, vì tự do,
Đánh cho Mỹ cút, đánh cho ngụy nhào.
Tiến lên! Chiến sĩ, đồng bào!
Bắc - Nam sum họp, xuân nào vui hơn.

BẮC - NAM SUM HỌP, XUÂN NÀO VUI HƠN

Đầu xuân, Tết Kỷ Dậu - 1969, như đã thành thường lệ, trong không khí náo nức mong đợi điều tốt đẹp nhất, Bác Hồ có thơ

chúc Tết - mừng Xuân đồng bào, chiến sĩ cả nước và bầu bạn thế giới đã ủng hộ sự nghiệp cách mạng, ủng hộ cuộc kháng chiến chống đế quốc Mỹ, cứu nước của nhân dân ta. Thật không ngờ, đây lại là bài thơ *chúc Tết - mừng Xuân* cuối cùng của Bác. Nhưng điều kỳ diệu, bài thơ vẫn đi cùng năm tháng vang ngân trong lòng dân tộc, trong lòng mọi người, nhất là mỗi khi Tết đến xuân về. Chúng ta đọc lại bài thơ:

Năm qua thắng lợi vẻ vang,
Năm nay tiền tuyến chắc càng thắng to.
Vì độc lập, vì tự do,
Đánh cho Mỹ cút, đánh cho ngụy nhào.
Tiến lên! Chiến sĩ, đồng bào!
Bắc - Nam sum họp, xuân nào vui hơn.

Bài thơ chúc được viết bằng thể thơ lục bát truyền thống, là một trong hai bài

lục bát trong tổng số 22 bài thơ *Chúc Tết - mừng Xuân* của Bác. Âm vang bài thơ như một khúc ca quân hành, một khúc ca anh hùng, đồng thời lại vừa như một khúc ca ân tình. Cảm hứng chủ đạo của bài thơ là cảm hứng về *niềm tin chiến thắng*, cảm hứng này chạy dọc xuyên suốt bài thơ từ câu đầu đến câu cuối:

Năm qua thắng lợi vẻ vang,
Năm nay tiền tuyến chắc càng thắng to.

Lời thơ tự nhiên, dân dã như lời nói thường ngày nhưng chứa đựng sức nặng một hiện thực, một chất thơ. *Năm qua... Năm nay*. Năm qua thắng, năm nay chắc càng thắng. Tư duy thơ xuất phát từ thực tế đời sống chiến đấu chống quân xâm lược, từ niềm tin chiến thắng; hay nói một cách khác, thực tế niềm tin đi vào

thơ, thành thơ. Năm qua - 1968 là năm chiến thắng giòn giã của quân và dân cả nước, là năm mở đầu bằng mùa xuân tổng tiến công và nổi dậy trên khắp chiến trường miền Nam, giáng cho kẻ thù những đòn sấm sét, đúng như *Thư chúc mừng năm mới* của Bác: "Năm 1968 là một năm quân và dân cả nước ta chiến thắng rất oanh liệt. Đế quốc Mỹ đã phải chấm dứt không điều kiện cuộc chiến tranh phá hoại ở miền Bắc. Từ đầu xuân 1968, đồng bào và chiến sĩ miền Nam anh hùng liên tục tiến công, liên tục nổi dậy, giành được nhiều thắng lợi rất vẻ vang"[1].

Năm qua thắng lợi vẻ vang, câu thơ mở đầu bài thơ là lời khẳng định mạnh mẽ, lời tổng kết, đánh giá chính xác, đồng thời

---

1. Hồ Chí Minh: *Toàn tập, Sđd,* t.15, tr.531.

cũng chính là tinh thần lời văn chúc mừng năm mới được thâu tóm cô đọng, súc tích. Từ thắng lợi của *năm qua* làm cơ sở, tạo đà, mở ra sự tiếp nối *năm nay tiền tuyến chắc càng thắng to*. Từ *chắc* đặt trong văn cảnh câu thơ, với cách nói điềm đạm, ôn tồn, khiêm tốn hàm nhiều ý đã trở nên đa nghĩa thể hiện một mong ước, một dự đoán, một niềm tin nhưng cũng là một khẳng định tất yếu. Bước vào cuộc kháng chiến chống đế quốc Mỹ, cứu nước Bác đã khẳng định *ta nhất định thắng*. Những năm cuối thập niên 1960, cuộc kháng chiến chống đế quốc Mỹ, cứu nước có những bước chuyển biến lớn, quân và dân ta làm chủ chiến trường, chiến công nối tiếp chiến công. Trong các bài thơ *chúc Tết - mừng Xuân* những năm này bao giờ Bác cũng vui mừng báo tin

chiến thắng: *Tin mừng thắng trận nở như hoa (Mừng xuân - 1967)*, *Thắng trận tin vui khắp nước nhà (Mừng xuân 1968), Bỗng nghe vần thắng vút lên cao (Không đề).* Đây là niềm vui thắng trận, niềm vui đánh thắng kẻ thù xâm lược giành độc lập, tự do cho dân tộc.

Chân lý *Không có gì quý hơn độc lập, tự do* mà Bác đúc kết càng sáng ngời trong bài thơ, khơi nguồn sức mạnh. Độc lập, tự do đó là mục tiêu, là lẽ sống cao quý nhất đối với một dân tộc và riêng đối với mỗi cuộc đời. Có độc lập, tự do là có tất cả. Chân lý đó thấm sâu và thường trực trong mỗi người dân Việt Nam, là động lực vô tận quyết tâm thực hiện nhiệm vụ lịch sử đánh thắng mọi kẻ thù.

Vì độc lập, vì tự do,
Đánh cho Mỹ cút, đánh cho ngụy nhào.

Đánh cho Mỹ cút rồi tiếp *đánh cho ngụy nhào* là mục tiêu chiến lược, là nhiệm vụ của quân và dân ta trong cuộc kháng chiến chống đế quốc Mỹ, cứu nước mà Bác, Đảng đã sáng suốt vạch ra và lãnh đạo thực hiện. *Đánh cho Mỹ cút, đánh cho ngụy nhào* - câu thơ chắc đanh, mạnh mẽ, rõ ràng. Phải ở thế và lực như thế nào mới dùng được hai chữ *đánh cho*. *Đánh cho* thể hiện thế mạnh, hoàn toàn chủ động, hoàn toàn làm chủ tình thế, *Thế ta là thế đứng trên đầu thù* (Tố Hữu). Đọc câu thơ của Bác nhớ ngay đến lời "hịch" năm xưa của Quang Trung - Nguyễn Huệ trong cuộc hành quân thần tốc quét sạch quân xâm lược phương Bắc giải phóng kinh thành Thăng Long: *Đánh cho*

để tóc dài/Đánh cho để răng đen/Đánh cho nó chích luân bất phản/Đánh cho nó phiến giáp bất hoàn/Đánh cho sử tri Nam quốc anh hùng chi hữu chủ. Bây giờ đây, *Đánh cho Mỹ cút, đánh cho ngụy nhào,* giải phóng miền Nam thống nhất đất nước.

Tiến lên! Chiến sĩ, đồng bào!
Bắc - Nam sum họp, xuân nào vui hơn.

Thực tế đã diễn ra đúng như vậy. Ngày 29-3-1973, Mỹ buộc phải *cút* khỏi nước ta không điều kiện và ngày 30-4-1975 ngụy *nhào.* Vanđet Vivô (Cuba) có một câu nói hóm nổi tiếng: *Bác Hồ lãnh đạo chiến tranh bằng thơ. Tiếc thay, bọn đế quốc Mỹ sai lầm vì chúng không đọc thơ Người.*

Cuộc kháng chiến chống đế quốc Mỹ, cứu nước là cuộc kháng chiến lâu dài nhất,

lâu dài hơn bất cứ cuộc kháng chiến chống xâm lược nào trong lịch sử dân tộc. Quân và dân ta đã thực hiện trọn vẹn và xuất sắc lời kêu gọi thiêng liêng của Bác:

Vì độc lập, vì tự do,
Đánh cho Mỹ cút, đánh cho ngụy nhào.
Tiến lên! Chiến sĩ, đồng bào!
Bắc - Nam sum họp, xuân nào vui hơn.

Bắc - Nam sum họp, giang sơn quy về một mối, thoả lòng mong ước lớn của Bác và cũng là mong ước thiết tha cháy bỏng của toàn dân tộc. Mùa xuân đại thắng. Cuộc kháng chiến chống đế quốc Mỹ, cứu nước toàn thắng, *có xuân nào vui hơn.*

Bài thơ *chúc Tết - mừng Xuân 1969* của Bác, vẻn vẹn chỉ có 6 câu lục bát mà chứa đựng một hiện thực lớn, tư tưởng lớn, niềm tin lớn của một tư duy thơ năng động,

nhạy cảm và trí tuệ đã tạo nên một chỉnh thể nghệ thuật thống nhất, hài hòa giữa nội dung và hình thức có tác dụng sâu rộng, to lớn. Người đọc, người nghe thơ thấm thía từng lời thơ, từng câu thơ và cả bài thơ với một sự dẫn dắt tinh tế, tự nhiên từ khẳng định, tổng kết, đánh giá thắng lợi trên chiến trường đến chỉ ra mục tiêu, nhiệm vụ cho mọi người, cho quân và dân cả nước trong cuộc kháng chiến anh dũng chống đế quốc Mỹ, cứu nước, và cuối cùng là lời kêu gọi, niềm tin và niềm vui.

Từ ngày Bác đi xa, vào cõi trường sinh, năm nào đêm Ba mươi Tết, Đài Tiếng nói Việt Nam cũng phát đi tiếng nói ấm áp, hiền từ, đôn hậu của Bác chúc Tết - mừng Xuân năm mới. Lời Bác *Như lời sông núi tụ về đầu xuân* (Thanh Hải). Bác sống mãi trong sự nghiệp cách mạng của chúng ta.

Chịu trách nhiệm xuất bản
Q. GIÁM ĐỐC - TỔNG BIÊN TẬP
TS. HOÀNG PHONG HÀ
Chịu trách nhiệm nội dung
PHÓ GIÁM ĐỐC - PHÓ TỔNG BIÊN TẬP
TS. ĐỖ QUANG DŨNG

Biên tập nội dung: ThS. NGUYỄN KIM NGA
NGUYỄN KIỀU LOAN
Trình bày bìa: ĐƯỜNG HỒNG MAI
Chế bản vi tính: ĐẶNG THU CHỈNH
Sửa bản in: NGUYỄN HỒNG QUÝ
Đọc sách mẫu: NGUYỄN KIỀU LOAN

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA - SỰ THẬT
12/86 Duy Tân, Cầu Giấy, Hà Nội
ĐT: 080 49221, Fax: 080 49222
Email: suthat@nxbctqg.vn, Website: www.nxbctqg.vn

TÌM ĐỌC

VŨ KHIÊU
Hồ Chí Minh - Ngôi sao sáng mãi trên bầu trời Việt Nam
*
GS. SONG THÀNH
Hồ Chí Minh - Nhà văn hóa kiệt xuất
*
NGUYỄN HỮU ĐÀNG, LÊ NGỌC Y, TRẦN THỊ HỒNG THÚY
(Sưu tầm và tuyển chọn)
Văn hóa Hồ Chí Minh

8935211177239
ISBN 978-604-57-2004-2
9 786045 720042

SÁCH KHÔNG BÁN